

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	3
1.1 Aktualitet, baggrund og faglig sammenhæng.....	4
1.2 Motivation	6
1.3 Problemfelt	7
1.3.1 Hypotese.....	7
1.3.2. Problemformulering	7
1.3.3. Afgrænsning.....	8
1.4. Opbygning.....	9
2. Rammesætning.....	11
2.1. Præsentation af Bottom-up metoden	11
2.2. Præsentation af case – Gentænk Landsbyen	13
2.3. præsentation af case - Landsbyklynger	16
2.3.1. Landsbyklynger som delprojekt under Gentænk Landsbyen	16
2.3.2. Landsbyklyngen ”Favrskov4ren” i Favrskov Kommune	17
3. Empiri og metode	19
3.1. Begrundelse for metodevalg	19
3.2. Præsentation af informanter og det udvalgte materiale	20
3.3. Anvendelse af metode.....	21
3.4. Refleksion over metode.....	23
4. Teori.....	25
4.1. Præsentation af fællesskab som begreb	25
4.2. Præsentation af medborgerskab som begreb.....	26
4.3. Præsentation af senmodernismen og aftraditionalisering som begreber og samfundskontekst.....	27
4.4. Fællesskaber	28
4.4.1. Relevans og kritik.....	31
4.5. Medborgerskab	32

4.5.1. Relevans og kritik	35
4.6. Senmodernisme og aftraditionalisering	37
4.6.1. Relevans og kritik	39
4.7. Afrunding af kapitel og sammenstilling af teorier	40
5. Analyse.....	43
5.1 Delanalyse - Fællesskab	44
5.1.1. De Bauman 'ske fællesskaber	50
5.2. Delanalyse - Medborgerskab	55
5.2.1. Magtfordeling i henhold til "A Ladder of Citizen Participation"	58
5.3. Delanalyse - Aftraditionalisering.....	66
5.3.1. Senmodernismens tveæggede sværd	67
5.4. Diskussion af analysens resultater.....	73
6. Konklusion.....	79
6.1. Opsummering af specialet og svar på problemfeltet	79
6.2. Overvejelser af mit arbejde	82
6.3. Vurdering af specialets relevans i faget og verden.....	83
7. Litteraturliste	86
7.1. Litteratur anvendt i specialet.....	86
7.2. Sekundær litteratur	88
8. Bilag 1	91
9. Bilag 2	102
10. Bilag 3	117
11. Bilag 4	121
12. Bilag 5	136
13. Bilag 6	141

1. INDLEDNING

Aarhus er Europæisk Kulturhovedstad i 2017 (fra nu: Aarhus 2017), og har valgt temaet *Gentænk/Let's Rethink* for alle sine dertilhørende projekter og arrangementer. Aarhus 2017 udvikles og gennemføres i et regionalt samarbejde mellem Aarhus kommune, Region Midtjylland og de øvrige 18 kommuner i regionen, som de også skriver på forsiden af den officielle hjemmeside for Aarhus 2017. (Aarhus 2017a: u.å.) Et projekt som Gentænk Landsbyen er derfor opstået ved dette mål om at sætte fokus på livet i landdistrikterne. Gentænk Landsbyen er et projekt der, blandt andet via en bottom-up tilgang til udvikling af kulturformidling i hele Region Midtjylland, vil inddrage borgerne i landdistrikterne til at deltage frem mod 2017, i henhold til temaet *Gentænk*.

Aarhus 2017s visioner for temaet *Gentænk*, er at det opfordrer og inspirerer til, at borgerne i hele Region Midtjylland gentænker nye muligheder og løsninger på de problemer, de møder i deres hverdag (Aarhus 2017b: u.å.). Denne kulturudveksling af samarbejde og aktivitet mellem borgere, landsbyerne, kobler jeg derfor til min interesse i, hvordan fællesskaber og medborgerskab fungerer i samfundet i dag. Jeg vil undersøge arbejdsprocesserne omkring både Gentænk Landsbyen men også *landsbyklynger*, som er et af Gentænk Landsbyens tre delprojekter, og som jeg uddyber i kapitel 2. Processerne i disse projekter, der skal gå forud for selve afviklingsåret, mener jeg kan knyttes til begreberne fællesskab, medborgerskab og aftraditionalisering, fordi det er kontekstbærende tilgange til netop det at gentænke livet og mulighederne i landdistrikterne i Danmark. Heri ligger det fokus, hvorigennem jeg vil analysere grobunden for fællesskab og medborgerskab i en senmodernistisk kontekst,

fordi både Aarhus 2017, landsbylivet som vi kender det, og alle de fremtidige gentænkte projekter, skal forholde sig til at vi lever i en forandrelig tid, i et samfund, hvor man i høj grad selv definerer livet. Derfor et samfund der også er aftraditionaliseret. Specialet er bygget op omkring seks interviews med personer, der arbejder med Gentænk Landsbyen og/eller har erfaring med landsbyklynger og landsbyliv. Gennem denne empiri vil jeg kunne underbygge de førnævnte begreber, jeg knytter til Gentænk Landsbyen.

Specialet har derudover til formål at belyse medborgerskabets betydning i sammenhæng med projektet Gentænk Landsbyen, da mødet mellem det konstituerede fællesskab og denne nye udviklingsmulighed landsbyerne står overfor, i høj grad finder sted i de projekter, som Gentænk Landsbyen har sat i værk. Via Gentænk Landsbyens, og også Aarhus 2017s betydning, påstår jeg at landsbyklyngerne kan spille ind som forgangsprojekt for et paradigmeskift, i måden vi tænker livet i landsbyerne på.

1.1 Aktualitet, baggrund og faglig sammenhæng

Gentænk landsbyen er et af de kulturprojekter under Aarhus 2017, der kan ses i en samfundsmæssig kontekst. Projektet tager muligheden for den antropologiske og sociologiske kulturudveksling op i en situation i dagens Danmark, hvor der er rettet fokus på, hvilke udfordringer urbaniseringen har vist sig at bringe med sig for landdistrikterne. I ansøgningen fra 2012 fremhæver Trevor Davis det fokus på landsbyerne og landdistrikterne i Danmark, som jeg også har beskrevet først i indledningen:

”Programmet har sit udgangspunkt i, at der i disse år er meget fokus på landsbyer og udkantsområder, både i vores region og i Europa, hvor affolkning mærkes i stigende grad, og hvor landsbyer leder efter funktioner og skal genfinde deres identitet. The new rural paradigme kaldes det. Gentænk

udkanten (en tidligere titel for Gentænk Landsbyen, red.) knytter sig til denne dagsorden og udforsker både levemåder, turisme og lokale kulturtilbud. ”
(Davis: 2012, 62)

Jeg mener, at både medborgerskab og fællesskaber nødvendige faktorer at indtænke i forbindelse med en bæredygtig udvikling af landdistrikterne i det senmoderne samfund. Senmoderniteten, og de dertilhørende tendenser i tiden som jeg vil fremhæve i kapitel 4, ved sociologen Anthony Giddens, betyder at vi skal forholde os til aftraditionalisering og en dertilhørende udvikling. Denne samfundspolitiske skisma synes jeg også er gældende når man ser på udviklingen i landdistrikterne og landsbyerne i Danmark.

Urbaniseringen har betydet, at mange institutioner, erhverv og myndigheder er flyttet med strømmen af mennesker, og mod de større byer. Dette efterlader en del af den danske befolkning med en stadig mere begrænset adgang til de velfærdsgoder i samfundet, der på demokratisk vis burde være lige tilgængelige for alle. Her tænkes både infrastrukturelle problemer med den offentlige transport, lukning af skoler i de mindre byer, uddannelsessteder der bliver samlet i større byer, statslige arbejdspladser der bliver centraliseret, og den generelle butiksdød man ser i landdistrikternes mindre byer og landsbyer. Gentænk Landsbyen har udformet en projektbeskrivelse i 2014, der ligger online på den officielle hjemmeside for Gentænk Landsbyen. Denne hjemmeside er bestyret af Favrskov kommune, der er tovholder-kommune for projektet i hele regionen. Herfra lyder det ligeledes:

”Ændringer i erhvervsstrukturen, centralisering af den offentlige service og den øvrige befolknings vurdering af landdistrikterne som attraktive bosteder gør, at landsbyerne i en vis udstrækning lever – og overlever – på det lokale folkelige engagement, ildsjæle, fællesskab og frivillighed. ” (Gentænk Landsbyen: 2014, 2)

Disse generelle demografiske udfordringer i landdistrikterne, samt at Aarhus 2017 benytter sig af bottom-up metoden, understreger relevansen i at analysere de konkrete erfaringer fra arbejdsprocesserne, der er gjort op til nu i Gentænk Landsbyen. Med temaet Gentænk sætter Aarhus 2017 bl.a. fokus på hvordan man, med kunst og kultur som drivkraft, kan gentænke samfundet.

1.2 Motivation

Der vil være et øget fokus på Aarhus 2017s projekter under selve afviklingsåret, Allerede nu etableres en stor mængde projekter, netværk og samarbejder, der udvikler sig hastigt frem mod 2017. Arbejdet med landsbysamfundenes udfordringer og muligheder synes på den måde yderst vigtigt og interessant, og derfor falder Aarhus 2017s tanke om at gentænke det liv vi lever - det sted vi er, sammen med mine egne interesser for de menneskelige relationer, det dobbelte kulturbegreb og en interesse for den stigende opmærksomhed der er på "Udkantsdanmark".

Jeg er både interesseret i at finde ud af hvad et projekt som Gentænk landsbyen egentlig kan udvikle af gentænkte metoder til at forstå livet i landdistrikterne i en ny sammenhæng, men også at skabe en forståelse for, Hvad der begrebsmæssigt sker, både i det overordnede samfund og de lokale samfund, når man forsøger fra "bunden", altså via bottom-up, at udvikle eller gentænke tendenserne i tiden – blandt andet ved at tage fat på problemerne, som borgerne selv oplever dem. Netop dette iagttages gennem specialet. Sigtet med opgaven er således at bidrage til at synliggøre vigtigheden i, at den aftraditionalisering der sker i samfundet nu, både handler om at se på livet i landsbyerne på en ny måde, men også at forholde os til hvilke traditionelle kulturer der fungerer, og skal bevares i denne udvikling.

1.3 Problemfelt

1.3.1 Hypotese

Min hypotese er, at det senmoderne menneske er et transitmenneske. Transitmennesket kan opfattes som fritstillet til at kunne bo, studere, arbejde, leve osv., i hele verden, uden at være bundet til et sted eller et bestemt fællesskab, som man har set det i præ-moderne og traditionelle samfund. Både øget mobilitet og individualisme gør gendannelsen af stærke fællesskaber kompliceret. Gentænk landsbyen og landsbyklynger er for mig at anskue et bud på at aktivere borgerne, specifikt i landdistrikterne i dette tilfælde, til at tage stilling til medborgerskabet, og hvad de ønsker af deres lokalsamfund.

Ved at besvare problemformuleringen vil specialets analyse og konklusion heraf, pege på betydningen af rammerne for fællesskab, og betingelserne for at borgere selv kan gøre noget for udviklingen af deres landsby, kan befordres i forhold til nye slags fællesskaber.

1.3.2. Problemformulering

Dette leder frem til specialets hovedspørgsmål og efterfølgende tre underspørgsmål, som besvares i sammenhæng med en analyse af min empiri sammenstillet med den teoretiske tolkning af specialets tre hovedbegreber: fællesskab, medborgerskab og aftraditionalisering.

Således lyder problemformuleringen:

På hvilken måde kan Gentænk Landsbyen, der har udarbejdet fokuseringen på landsbyklynger, med deres metoder, spille op imod, og med, aftraditionalisering af samfundet?

- Hvilke fællesskaber kan Gentænk landsbyen og landsbyklynger skabe i senmoderne landsbyer og lokalsamfund?

- Hvilken rolle spiller medborgerskab og bottom-up metoden til, at skabe tillid blandt borgerne der skal deltage i Gentænk Landsbyen og deres delprojekter?
- Hvad betyder aftraditionalisering for Gentænk landsbyens fokusering på traditionelle fællesskaber?

1.3.3. Afgrænsning

Jeg har valgt at undersøge problemet på den måde at jeg har ville følge udviklingen af et af Gentænk Landsbyens delprojekter; Landsbyklynger. Jeg har derfor deltaget i de møder, der har været grundlæggende for opstartsarbejdet i en landsbyklynge op i Favrskov Kommune. Således skriver jeg specialet ud fra Aarhus 2017 som overordnet ramme-case, og Gentænk Landsbyen og landsbyklynger fungerer som praktiske cases, hvorfra jeg har samlet min empiri til analysen. Mit fokus i specialet er på, hvordan projekterne udvikler sig i regionen og kommunerne, og derfor vil Aarhus 2017 kun optræde som rammesættende kontekst for kulturprojekterne derunder. Gentænk Landsbyen er, ligesom alle de andre projekter under Aarhus 2017, forbundet til et europæisk aspekt, da Aarhus deler kulturhovedstads-titel med Pafos på Cypern. Hele det europæiske aspekt har jeg udeladt, da jeg gerne vil holde mit fokus på de nære arbejdsprocesser, der er på spil i forhold til mine anvendte begreber og teorier.

Da det ikke er muligt at analysere eller iagttage nogle af Gentænk-projekterne før 2017, er mit speciale en undersøgelse af de processer der foregår lige nu i 2015, men også hvordan det står på skuldrene af et mangeårigt arbejde. Derfor behandler jeg blandt andet emnet set ud fra en forforståelse af projektet siden 2013, som jeg har tilegnet mig via adgang til mails, dokumenter, mødereferater, interne planer og beskrivelser af projekter der aldrig blev til

noget ¹. Enkelte udgaver af tidligere projektbeskrivelser fra Gentænk Landsbyens arbejdsproces, vil være citeret. Dette er gjort med tilladelse fra vejleder, selvom disse ikke er vedlagt som bilag, da dokumenterne er privat eje.

1.4. Opbygning

I kapitel 2 præsenterer jeg bottom-up som begreb brugt i udviklingen af projekterne under Aarhus 2017, efterfulgt af en præsentation af de to cases, som jeg arbejder med. Peter Bogason og Eva Sørensen har i "*Samfundsforskning bottom-up*" fra 1998, samlet teorier om anvendelsen af bottom-up som metode. Denne vil jeg henvise til for at konkretisere, hvad Aarhus 2017, Gentænk Landsbyen og landsbyklyngerne opnår gennem arbejdet med denne metode. Mine cases er (1) Gentænk Landsbyen og (2) landsbyklynger generelt, og den landsbyklynge jeg har fulgt gennem det sidste halve år, *Favrskov4ren*.

Herefter følger kapitel 3, metodeafsnittet, hvor de metodiske valg og fravalg begrundes. Jeg har med mine interviews gennemført en kvalitativ undersøgelse med fokus på mine cases. Derfor præsenterer jeg indledningsvis Steinar Kvaales teori om det kvalitative forskningsinterview (1997), som danner den teoretiske ramme om min interview-metode. Desuden redegøres der i kapitlet for, hvorfor jeg har valgt det kvalitative interview som metode, og for hvordan interviewpersonerne er udvalgt. Jeg slutter kapitlet af med en metodeovervejelse og kritik.

I Kapitel 4 opstiller jeg den teoretiske ramme for specialet. Her er udgangspunktet mine valgte begreber: fællesskab, medborgerskab og aftraditionalisering. De anvendte teoretikere er henholdsvis Zygmunt Bauman

---

¹ Dokumenter fra 2013 og 2014. Venligst udlånt af Pia Buchardt, specialkonsulent for Fonden Aarhus 2017

(1999, 2000, 2002, 2004, 2015) til at beskrive fællesskaber, Sherry Arnstein (1969) til at sætte et perspektiv på begrebet medborgerskab, og Anthony Giddens (1994, 1996, 2000) til at fremlægge min kontekst til det senmoderne og aftraditionalisering.

I forlængelse heraf følger kapitel 5, hvor jeg, via udvalgte citater fra mine interviews, vil analysere empirien både i forhold til de anvendte teorier fra kapitel 4, men også i forhold til visionerne og tankerne bag projektet Gentænk Landsbyen. Her undersøger jeg, hvordan fællesskab og medborgerskab er gældende i udviklingen af landsbyerne, og hvordan begge begreber er værktøjer for processen med delprojektet landsbyklynger som primært eksempel. Kapitlet vil også indeholde en videre diskussion af kontekstrammen; det senmodernistiske samfund og aftraditionalisering. Jeg vil diskutere og reflektere nærmere over, hvilke tiltag i Gentænk Landsbyen og landsbyklyngen der gør sig gældende, i henhold til at tackle de udfordringer det senmoderne mennesker oplever ved at bo i en landsby. Her vil jeg diskutere, det spændingsfelt der er mellem at "vende tilbage" til de mere traditionelle fællesskaber, og leve som et senmoderne transitmenneske i landsbyerne.

Kapitel 6 er konklusionen, der følger op på problemformuleringen stillet over for analysen, og som reflekterer over hele arbejdet med valg af teorier og metoder. Metode-, teori- og analyseafsnittene indeholder hver en afsluttende del-kritik, som i dette kapitel vil blive diskuteret og udfoldet. Her sammenfatter jeg analysens konklusioner, og besvarer dermed problemformuleringens spørgsmål.

2. RAMMESÆTNING

For at sikre en forforståelse for hvad jeg i specialet undersøger, vil jeg i dette kapitel give en præsentation af bottom-up som metode, samt af Gentænk landsbyen og landsbyklynger som mine cases. Dette er vigtig for forståelsen, fordi jeg gentagne gange i alle de fortløbende kapitler, vil henvise til, at netop projekterne Gentænk Landsbyen og landsbyklynger, er udarbejdet ved hjælp af bottom-up metoden, i processerne med at udvikle kulturprojekter under Aarhus 2017.

2.1. Præsentation af Bottom-up metoden

I dette delafsnit redegøres der for Peter Bogason & Eva Sørensens præsentation til bottom-up begrebet baseret på de tre første kapitler i bogen *"Samfundsforskning bottom-up"*, der er udgivet i 1998. Dette gøres fordi det er vigtig for forståelsen af mine case-præsentationer, at give et indblik i hvorfor og hvordan Aarhus 2017, og alle projekterne derunder, anvender bottom-up i deres udvikling af de mange forskellige kulturprojekter frem mod 2017. Politisk og ambitionsmæssigt ser man gerne, at Aarhus i 2017 skal fremstå mere aktivt i forhold til medborgerskab, samt fordre bred og aktiv deltagelse i samfundet. (Davis: 2011, 99)

Bottom-up er en metode, der kan anvendes på mange dele og instanser af professionelt arbejde med et givent erhverv eller projekt. Bogason og Sørensen beskriver det således:

"Inden for de seneste år har vi set en ny bølge af samfundsforskning, der som en samlebetegnelse kaldes bottom-up forskning. [...]. Efter vores opfattelse er denne nye bølge først og fremmest et resultat af et tiltagende ønske om at

gøre noget ved de styringsproblemer, der i en årrække, fra slutningen af 1960erne og frem, har præget den offentlige sektor. ” (Bogason & Sørensen: 1998, 7)

Sørensen, specificerer det i et senere kapitel i bogen, på en måde som jeg mener er gældende for brugen af Bottom-up i Aarhus 2017:

”Også bottom-up metodens fokus på den betydning som motivation og integration af problemforståelse og løsningsmuligheder har for etableringen af en tæt sammenhæng mellem intention og outcome, viste sig at være frugtbar. Den bidrog til en bedre forståelse af årsagen til den store divergens mellem det formelle regelsæt og den konkrete styringspraksis. ” (Sørensen i Bogason og Sørensen: 1998, 51)

Gentænk Landsbyen tester blandt andet, hvordan *bottom-up* metoden foregår, ved at lade nye former for samarbejde mellem landsbyer, støtte udviklingen i landdistrikterne i Region Midtjylland. Derved opfylder projektet Bogason & Sørensens opgør med styringsproblemerne i samfundet, ved at ”... tage udgangspunkt i den problemidentifikation, der formuleredes fra neden – som de formuleres og søges af de aktører, der indgår i den undersøgte policy-proces. ” (Bogason & Sørensen: 1998, 9). Dette er lignende det ønske om borgerdrevet engagement i landsbyerne, som Gentænk Landsbyen fremhæver det i deres projektbeskrivelse fra 2014:

”Grundlaget for konkrete projekter og initiativer, der skal være med til at eksperimentere med, hvad en gentænkt landsby kunne være, skal findes i landsbyerne og i dialogen mellem landsbyerne og dem, der kan understøtte landsbybeboernes forslag og behov. Gentænk Landsbyen tager udgangspunkt i en bottom up tilgang, hvor landsbyernes definerer, hvad der er relevant at beskæftige sig med.” (Gentænk Landsbyen: 2014, s4)

Der lægges i specialet et fokus på brugen af bottom-up i Gentænk Landsbyen og landsbyklynger, fordi det er en metode der inviterer borgerne til at være aktive i medborgerskabet og deres lokalsamfund. Den tillid mellem borgerne og Gentænk Landsbyen, der opstår gennem medborgerskab, fordres netop af, at bottom-up handler om at tilgå et projekt via den viden som findes hos borgerne, og som Bogason og Sørensen også forklarer det, vil man via bottom-up kunne "... afgrænse problemstillingen, som den opleves af involverede enkeltpersoner eller grupper og diskutere løsningsmuligheder i det lys frem for kun at tage udgangspunkt i organisationsledelsens problemforståelse." (Bogason & Sørensen: 1998, 11). Organisationsledelsen her forstået som Gentænk Landsbyen, og over dem, Aarhus 2017.

2.2. Præsentation af case – Gentænk Landsbyen

Gentænk Landsbyen skal bidrage til at udvikle nye fællesskaber, hvori landsbyerne og landdistrikterne kan støtte hinanden en fremtidig positiv udvikling for landdistrikterne. Ved at sætte fokus på landsbykultur som model for nutidig identitetsskabelse, fællesskab og medborgerskabs initiativ, kan arbejdet med Gentænk Landsbyen bidrage til, at landdistrikterne bliver forbundet med lige så brugbare værdier, som byerne i høj grad gør det i samfundet i dag. Gentænk Landsbyens eftermæle afhænger dog ikke af, at landsbyerne får lavet konkrete projekter, men derimod, at de "gennemgår en proces i landsbyen, som udmønter sig i en gentænkning af landsbyen. Landsbyerne skal arbejde sig hen mod et nyt fælles tankesæt omkring landsbyen, og kunne udvikle sig fra dette tankesæt"², som det beskrives i projektets udarbejdelse i 2013.

---

² Gentænk Landsbyen projektbeskrivelse. 6. maj 2013

Som det også fremgår af Gentænk Landsbyens projektbeskrivelse fra 2013, så arbejder landsbyerne i deres egne projekter, også ”ud fra en bottom-up tilgang, hvor det er dem selv som laver projekterne. Gentænk Landsbyen vil dog være direkte involveret i forskellige projekter, således, at der bliver skabt konkrete projekter, som kan inspirere andre landsbyer til selv at udvikle deres egne projekter.”³ Her udvikler man projekterne gennem en dialog med borgerne ud fra en inkluderende tankegang om, at alle borgere har noget at deltage med. Projektet åbner op for fællesskabsmæssige bæredygtige processer, hvor borgerne selv definerer de meningsfulde årsager til livet i landsbyerne og selv danner grundlaget for hvad landdistrikterne udvikler sig til. På den måde skal temaet *Gentænk* for landdistrikterne ikke være løsningen på én, men være flere forskellige løsninger på de mange udfordringer og u-opdagede muligheder i landsbylivet. Altså et forslag til hvordan man skaber forandringer, som der er skrevet i indledningen til den ansøgningen om at blive nomineret som kulturby i 2017 (Davis: 2011, 7). Gentænk Landbyens formål er beskrevet i en ni-siders projektbeskrivelse. Herfra lyder det:

”Gentænk Landsbyen har fokus på livet i landsbyerne og på at afdække de attraktive levevilkår i landsbyen, der kan bidrage til stærk sammenhængskraft mellem land og by og i landsbyen. Samfundskultur på mikroplan, med landsbyen som model for storbymiljøerne, hvor landsbyen er kulturbærer for nutidens samfundsmæssige ”buzz words”: Involvering, frivillighed, medejerskab. Erhverv, øget beskæftigelse og kulturturisme vil således ikke være omdrejningspunktet, men et sidegevinst af de attraktive levevilkår. ”
(Gentænk Landsbyen: 2014, s4)

Gentænk Landsbyen er et tværkommunalt projekt, der har tilknytning til alle 19 kommuner i Region Midtjylland. Helt praktisk er det dog kun ni kommuner,

---

³ Gentænk Landsbyen projektbeskrivelse. 6. maj 2013

der har deltaget i styregruppen for Gentæk Landsbyen, selvom intentionen for Aarhus 2017 er at have alle kommuner med:

”Det er vigtigt, fordi vi ønsker en forankring af Gentæk Landsbyen i hele regionerne, og den opnås bedst gennem deltagelse af alle kommunerne. Samtidig er det kommunerne selv, der bedst ved hvordan landdistrikterne og landsbyerne kan involveres i projektet. De enkleste kommuner ved præcis hvilke muligheder og udfordringer landsbyerne i den pågældende kommune har. Derfor er de bedst til at formidle projektet til landsbyerne i egen kommune.”⁴

Dette er tilfældet netop pga. bottom-up styringen, der har betydet at kommunen selvstændigt kan til- eller fravælge sin deltagelse. Siden 2013 har Favrskov kommune været projektansvarlige for Gentæk Landsbyen. De otte andre kommuner der, ud over Favrskov Kommune, deltager i Gentæk Landsbyens styregruppe, er: Norddjurs-, Syddjurs-, Hedensted-, Holstebro-, Skive-, Ikast-Brande-, Odder-, og Randers Kommune.

Gentæk Landsbyen lægger sig som projekt selvstændigt ind under Aarhus 2017s overordnede værdi-temaer beskrevet på den officielle hjemmeside, om at udvikle bæredygtigt på den sociale kultur, nytænke muligheder og gøre det via en deltagelse af størst mulig indflydelse fra borgerne (Aarhus 2017c: u.å.). De projekter der derfor bliver dannet under Gentæk landsbyen skal være med til at udfolde og afprøve landsbyernes idéer om at gentænke sig selv og det at være landsby. Her har Gentæk Landsbyen blandt andet den rolle at:

”støtte landsbyerne i at være proaktive over for de problematikker, landdistrikterne står overfor. Gentæk Landsbyen skal herudover være en

---

⁴ Fra drejebog for informationsmødet onsdag den 24. april 2013

håndsrækning til de landsbyer, der ønsker at styrke udviklingen i deres lokalområde, men blot mangler det sidste skub og inspiration.”⁵

2.3. præsentation af case - Landsbyklynger

2.3.1. Landsbyklynger som delprojekt under Gentænk Landsbyen

En landsbyklynge er et netværk mellem to eller flere landsbyer baseret på disse byers fælles ambition for lokalområdets udvikling. Delprojektet med landsbyklynger skal, via Gentænk Landsbyen, hjælpe til med at

”se landsbyudvikling i et større sammenhæng og bredere kontekst, hvor flere landsbyer forpligter sig på fælles udvikling, for dermed at få det nødvendige underlag for at beskrive nye visioner og bæredygtige strategier for gentænkning af fremtidens landsby.”⁶

Den anvendte metode i en landsbyklyngedannelse er også en bottom-up proces, i stil med den måde Aarhus 2017 har organiseret sine projekter på.

Der er både muligheder og barrierer der skal tages fat om for at holde liv i de danske landsbyer og landdistrikter. Her kan landsbyklynger bruges som udviklingsredskab for nye arbejdsprocesser. Helst skal klyngedannelserne opildne til et stærkere samarbejde landsbyerne og/eller klyngerne imellem, og kunne danne ”grundlag for netværksdannelse mellem de deltagende landsbyer og for en drøftelse af, hvad netværk mellem nabolandsbyer og netværk mellem landsbyer langt fra hinanden, kan føre med sig.”⁷

At gentænke livet i landsbyerne via landsbyklynger, er et af Gentænk Landsbyens tre delprojekter. Målet har været at ende med at have omkring seks landsbyklynger på tværs af Region Midtjylland, der har lyst til at deltage i

---

⁵ Gentænk Landsbyen projektbeskrivelse. 6. maj 2013

⁶ Projektbeskrivelse, Gentænk Landsbyen. Ikke-dateret, forår 2013

⁷ Udkast til projektbeskrivelse. 15 februar 2013.

projektet frem til 2017 (Aarhus 2017d:u.å.). Disse deltagende klynger blev fundet på et beslutningsmøde den 21. oktober 2015 i Favrskov kommune, som jeg også deltog i. Helt praktisk vil Gentænk Landsbyen de næste to år samle erfaringer fra de nabolandsbyer, der er interesserede i at danne et tættere samarbejde på tværs af kommunegrænserne.

2.3.2. Landsbyklyngen "Favrskov4ren" i Favrskov Kommune

Jeg har fulgt et klyngesamarbejde, der er startet i Favrskov Kommune og været med til i alt fire møder, der har været afholdt fra juni til oktober, 2015. *Favrskov4ren* er startet som et samlet fællesråd med Mette Byrgiel Bach⁸ fra Favrskov Kommune på sidelinjen. Klyngen består af byerne Laurbjerg, Houlbjerg, Bøstrup og Granslev i Favrskov Kommune, og klyngens fællesråd består af tre repræsentanter fra hver by. Klyngen har tilmeldt sig Gentænk Landsbyens delprojekt om landsbyklynger, og er blevet taget med i puljen på i alt seks klynger, der skal udvikle samarbejdet mellem byerne frem til afviklingsåret for Aarhus 2017.

De deltagende i fællesrådet for *Favrskov4ren* giver udtryk for, at man deltager som landsbyklynge, fordi man ønsker at støtte op om lokalsamfundet, og fordi meget af det frivillige arbejde, der bliver gjort i de fire landsbyer, drukner i dårlig planlægning, manglende kendskab til hinanden og manglende fælles opbakning. Formålet med *Favrskov4ren* er således at skabe et overordnet netværk, der kan styrke alle former for aktiviteter, og at ende med at have et samlet lokalsamfund, der er engageret i sine nabolandsbyer.

---

⁸ Tovholder for projektet Gentænk Landsbyen, og konsulent i Favrskov Kommune.

Fra Favrskov Kommunes egen præsentationsside for Gentænk Landsbyen, kan man tilgå referater fra fællesrådets møder, der har ligget forud for dannelsen af *Favrskov4ren* (Favrskov Kommune: 2015)

3. EMPIRI OG METODE

Jeg har valgt et empirisk udgangspunkt i min undersøgelse af Gentænk Landsbyen, baseret på seks interviews foretaget i perioden april til juli, 2015⁹. Metodevalget har været at lave semistrukturerede kvalitative interviews, da jeg vurderede, at jeg via denne metode kunne få mest detaljeret empiri om projektet Gentænk Landsbyen. Mit metodevalg er et svar på min problemstilling, og af det felt jeg har undersøgt og analyseret via de processer der sker i og omkring arbejdet med Gentænk Landsbyen.

Følgende kapitel vil give en introduktion til de metodiske tilgange i mit speciale, og redegøre for indsamling af min primære empiri. Et metodisk overblik vil også blive givet ud fra Steinar Kvaales teori om det kvalitative interview fra *"Interview – en introduktion til det kvalitative forskningsinterview."* (1997). Kvaales forståelse af kvalitative interview er selvsagt kun én blandt flere. Jeg har valgt at tage udgangspunkt i en række af de metoder han præsenterer i bogen.

3.1. Begrundelse for metodevalg

Valget af det kvalitative interview som metode, er foretaget ud fra den betragtning, som ses hos Kvale: "... at interview især egner sig til at undersøge menneskers forståelse af betydningen i deres livsverden, beskrive deres oplevelser og selvforståelse og afklare og uddybe deres eget perspektiv på deres livsverden" (Kvale 1997:111). I mit speciale, er den livsverden Kvale forudsætter, det specifikke arbejdsfelt omkring Gentænk Landsbyen og Aarhus 2017.

---

⁹ Transskriberingerne af disse interviews foreligger som bilag i specialet.

Jeg beskæftiger mig med den form for forskningsinterview, som Kvale kalder "det halvstrukturerede livsverdensinterview" (Kvale 1997:19). Han definerer det som: "... et interview, der har til formål at indhente beskrivelser af den interviewedes livsverden med henblik på at fortolke betydningen af de beskrevne fænomener. " (Kvale 1997:19). Denne form for interview har struktur og formål som en samtale, og jeg vurderede derfor at det for mig, var den mest åbenlyse metode at tilgå så meget viden som muligt, i min empiriindsamling.

3.2. Præsentation af informanter og det udvalgte materiale

Informanterne er:

Mette Byrgiel Bach. Projektleder på Gentænk Landsbyen og specialkonsulent i Favrskov Kommune, der som kommune er tovholder for alle kommuner i region Midtjylland, i forhold til Gentænk landsbyen. Jeg har foretaget to interviews med Byrgiel Bach.

Pia Buchardt. Specialkonsulent i Aarhus kulturforvaltning og Aarhus 2017.

Jørgen Møller. Lektor og landdistriktsforsker ved Aalborg Universitet. Han har mere end 15 års erfaring i forskning af Landsbyer og mindre bysamfund.

Line Sørensen. Udviklingskonsulent i erhverv og udvikling i Randers Kommune. Derudover er hun med i styregruppen for Gentænk Landsbyen.

Dag Kristiansen. Formand for Ørsted Kro A/S. Ørsted Kro er aktieejet af 512 borgere i Ørsted.

Antallet af informanter i min empiri er ikke stor, men dele af hvert interview træder ind som argumenter i analysen, og citater derfra bliver brugt for at underbygge mine teser og begrebsbrug fra teoriafsnittet.

Mine interviews har været min primære empiri, men jeg har gerne villet danne mig en grundig forforståelse for, hvilke arbejdsprocesser der er gået forud min indtræden i projektet. Denne har jeg opnået ved deltagelse i seks møder hos Gentænk Landsbyens styregruppe¹⁰, fællesrådet for landsbyklyngen *Favrskov4ren*¹¹, og ved at få adgang til mødereferater, mails og publikationer fra de foregående to år af projektets levetid¹². Kvale pointerer, at interviewerens er nødt til at have en vis forhåndsviden om det pågældende interviewemne for at kunne indhente de dybe subjektive beskrivelser, der søges (Kvale: 1997, 49). Derfor er denne forforståelse for hele projektet og dets fortid blevet vægtet højt.

3.3. Anvendelse af metode

Kvale opstiller "Syv stadier i en interviewundersøgelse" (Kvale: 1997, 95) som en vejledning til at strukturere, planlægge og gennemføre de forskellige dele af en kvalitativ interviewundersøgelse. Her følger en kort præsentation af, hvordan jeg har anvendt de syv stadier.

1) Tematisering: Her har jeg beskrevet for informanten, hvad min baggrund og tilknytning til projektet er. I et speciale som dette er tematiseringen skabt med udgangspunkt i mit problemfelt, og via de interesser og spor jeg har haft lyst til at følge – som regel bygget videre for det foregående interview. Mit ene perspektiv har været at klargøre procesarbejdet blandt kommunerne, der er

---

¹⁰ I perioden marts til oktober 2015

¹¹ I perioden juni til oktober, 2015

¹² Som tidligere henvist, dokumenterne fra 2013 og 2014. Venligst udlånt af Pia Buchardt, specialkonsulent for Fonden Aarhus 2017

en del af Gentænk Landsbyen og arbejdet med landsbyklynger, mens det andet perspektiv har været at se på projektet udefra. Min empiri vil derfor belyse både de begrænsninger og muligheder, der er ved Gentænk Landsbyen, men også hvordan der arbejdes med projektet under Aarhus 2017.

2) Design: Mit design har været, at mine interviews har været semistruktureret. Jeg ville gerne designe det på en måde, der bedst muligt kunne opnå den tilsigtede viden fra interviewpersonerne. Det viste sig, at det fungerede bedst for mig, hvis jeg havde en interviewguide med, men ikke var afhængig af den. Det er vægtet vigtigt at informanterne talte ud fra deres egen opfattelse, arbejde og erfaringer, da undersøgelsens fokus hovedsageligt ligger på informanternes deltagelse i arbejdet med Gentænk Landsbyen.

3) Interview: Selve interviewet udførtes på baggrund af det valgte design og interviewguiden. Jeg har interviewet én informant ad gangen, og gennemførelsen har været på informantens arbejdsplads. De forskellige interviews jeg har lavet, har haft en varighed på ½-1 time, og jeg har hver gang haft en interviewguide med, og optaget på diktafon med senere transskribering. Interviewene blev foretaget ud fra en løs snak med informanten baseret på min interviewguide.

4) Transskribering: Interviewet er transskriberet fra indtalt samtale på diktafon, til tekst. Transskriberingerne er vedlagt specialet som bilag.

5) Analyse: Min analyse, der findes i kapitel 5, vil via mine interviews, kunne underbygge den teori og de begreber, som jeg fremlægger i kapitel 4.

6) Verificering: En kritisk metodetilgang er nødvendig for at kunne bevise, at den fremlagte viden fra interviewene kan valideres. I mit speciale sker verificeringen først og fremmest i dette kapitel om de metodiske overvejelser, samt løbende i kapitel 5, når citater fra interviewsene analyseres og diskuteres.

7) Rapportering: Resultaterne fra min empiri, rapporteres ud igennem specialet, med hovedvægt på analysen og videre konklusion.

3.4. Refleksion over metode

Jeg er bevidst om at stort set alle mine informanter er implicerede i Aarhus 2017, Gentænk Landsbyen og landsbyklynger. Dette gør deres svar og de løse samtaler i mine interviews, til unuanceret materiale. De to interviews der skiller sig ud, er med Jørgen Møller og Dag Kristiansen, der begge, på to vidt forskellige måder, retter kritik mod både Gentænk Landsbyen og Aarhus 2017. Jeg har gerne villet flette denne kritik ind i analysen, men i forhold til at bruge udtalelserne via de anvendte begreber, har ikke fungeret som direkte analysetekst. Derfor tilgår jeg mit eget kritiske syn på min empiri i analysens delkonklusion, og igen i specialet konklusion.

Grundet omfanget af undersøgelsen har det ikke været muligt at inkludere mere end de seks interviews i min empiri, og jeg er bevidst om at det ligger i den lave ende af, hvad der kan udgøre en alsidig undersøgelse. Min oprindelige idé var at få interviewet flere af tovholderne fra de ni kommuner i Gentænk landsbyens styregruppe. Mine intentioner om en større mængde interviews kunne ikke indfries, da det viste sig sværere at rekruttere informanter end først antaget. Desuden var det et tidskrævende arbejde, som jeg ikke kunne fortsætte med det antal måneder det ville kræve. Jeg kunne også have ønsket at interviewe en eller to fra fællesrådet, der har startet landsbyklyngen i Favrskov Kommune.

Med Kvaales råd i mente om, at det er forbilledligt at interviewe så mange personer som det er nødvendigt for at finde ud af det, der er brug for at vide (Kvale: 1997, 108), er denne mangel på tid og informanter en svaghed i indsamlingen af empiri.

Derudover har mine interviews og spørgeguides ikke været struktureret i sig selv, hvilket skyldes min, på daværende tidspunkt, manglende indsigt i specialets retning og formål. Af samme grund er de oprindelige interviewguides ikke vedlagt som bilag, da de ikke er retvisende for resultatet. Mine interviews er endt med at blive meget styrede af informanten, modsat hvad Kvale anbefaler:

”Samtalen i et forskningsinterview er ikke en gensidig interaktion mellem to ligeværdige partnere. Der er tale om en afgjort magtasymmetri. Intervieweren definerer situationen, indfører samtaleemnerne og styrer interviewforløbet ved hjælp af yderlige spørgsmål.” (Kvale: 1994, 131).

Denne magtasymmetri har jeg ikke kunnet gennemføre i mine interviews. Dog har denne begynderfejl også givet mig mulighed for at afdække nogle af de beslutningsprocesser og bagvedliggende motiver for Gentænk Landsbyens opstart og virke, fordi informanterne, grundet den semistrukturerede form, taler frit og i lange passager, så de selv får udfoldet vinkler på projekterne, som jeg ikke selv ville have spurgt om.

Jeg har haft tanker på andre metoder til at få afdækket arbejdet med Gentænk Landsbyen. Blandt andet henvendte jeg interesse for at kunne sidde med på kontor i Favrskov kommune, for at kunne observere, eller måske indgå i noget af arbejdet med Gentænk Landsbyen. Empirien ville i så fald have formet sig som et feltstudie. Dette mente Favrskov Kommune dog ikke var en mulig udformning af projektet.

4. TEORI

I dette kapitel vil jeg, gennem anvendelse af teorier af Zygmunt Bauman, Sherry Arnstein og Anthony Giddens, henholdsvis præsentere og definere begreberne fællesskab, medborgerskab og aftraditionalisering. Jeg anvender disse begreber i specialet, fordi jeg mener, at de kan sætte fokus på, hvordan kulturelle ændringer, som Aarhus 2017 ønsker dem, kan aktiveres blandt borgere, og i lokalsamfundene. I forbindelse med mine cases, Gentænk Landsbyen og landsbyklynger, betyder disse kulturelle ændringer, at Gentænk Landsbyen med sine delprojekter, især arbejder med en form for aftraditionalisering af landsbysamfundet, som tester det at skabe medborgerskab og nye slags fællesskaber. Begreberne og teorierne fra dette afsnit bliver anvendt i analysen, til at fortolke min empiri og derved skabe et bindeled mellem empiri, casestudier og teori.

Først vil jeg præsentere hvert begreb for at afklare min forståelse af dem, samt for at vise hvordan jeg tolker dem ind i specialets aktualitet. Derefter udfolder jeg begreberne hver i sær, i forbindelse med den tilknyttede teori.

4.1. Præsentation af fællesskab som begreb

Fællesskab er noget, vi alle kender til og kan definere subjektivt. Som Zygmunt Bauman skriver i forordet til *"Fællesskab – en søgen efter tryghed i en usikker verden"* (2001), er forstås følelsen af fællesskaber individuelt, men er samtidig et begreb alle kan forholde sig til. Han påpeger, at mennesket altid vil have et forhold til det at indgå i fællesskaber, ligesom det har tydelige oplevelser af eksempelvis at det er ubehageligt at være uden for fællesskabet, føle sig

forladt, eller at være i dårlig selskab. På den måde bruges fællesskaber, som titlen på ovennævnte bog antyder, til at skabe tryghed, når noget omkring os er usikkert.

Hvis vi antager, at fællesskaberne trives der hvor vi lever, bliver det derfor, som jeg hævder i min hypotese til problemformuleringen, et komplekst problem for transitmennesker at knytte sig et stedbundet fællesskab. Det bliver således sværere at skabe dem, end at undgå dem. Det er i denne kontekst, jeg har fundet det relevant at se på, hvordan man i høj grad bruger netværk og fællesskaber i Gentænk Landsbyen til at fremme udviklingen i landsbyerne, samt hvorvidt et målrettet arbejde med sådan en udvikling kan tænkes at rumme et potentiale for en nye former for fællesskabsdannelse, som fungerer i det individualiserede samfund i dag.

Bauman (1999, 2000, 2002, 2004, 2015) antager at fællesskaber har udviklet sig fra at være nære, stærke bånd til at blive mere professionelle former for netværk, som i hans øjne ikke er brugbare for sammenhængskraften i ethvert givent samfund. Bauman fremlægger fællesskaberne som værende i fare i dag grundet et modernistisk fokus, da mennesker via den individuelle identitetsdannelse, nu i højere grad føler et fællesskab gennem forbrug og æstetiske tilhørsforhold. Denne udvikling, mener Bauman, anfægter de eksisterende traditionelle værdier og truer på den måde fællesskabet (Bauman: 2004, 292).

4.2. Præsentation af medborgerskab som begreb

At aktivere borgere til medborgerskab i deres lokalsamfund er en metode, hvorigennem borgere kan bidrage til et betydeligt input i sociale omlægninger af samfundet. Medborgerskab er i dette perspektiv en proces der sker i Gentænk Landsbyen og landsbyklynger gennem en kommunikativ handlen,

hvor borgerne, under ansvar for fællesskabsdannelser, indgår i et forpligtende og aktivt medborgerskab. Igennem medborgerskab kan kommune og borgere udvikle nærdemokratiet i fællesskab. At tage hånd om tingene i et lokalsamfund i fællesskab giver anledning til at definere sin identitet som borger i det samfund, jeg før har beskrevet, hvor borgerne netop i høj grad er selvorganiserende når det gælder deres liv og hverdag. I stedet for at vise hvordan medborgerskab opstår, angiver Arnstein en rangorden der illustrerer hvordan magtfordelingen mellem borgerne og magthaverne, kan rykke sig, alt efter hvilke tiltag der gøres i et samfund.

Ved brug af Arnsteins essay anskues de niveauer af medborgerskab, der sker i processen for Gentænk Landsbyen. For at kunne forholde mig yderligere til begrebet medborgerskab, har jeg supplerende med litteratur som anført i litteraturlisten, ligesom jeg vil inddrage brugen af bottom-up metoden til også at understrege, hvordan medborgerskab har en stor rolle i processerne omkring Gentænk Landsbyen.

4.3. Præsentation af senmodernismen og aftraditionalisering som begreber og samfundskontekst

Der har siden industrialiseringen af det vestlige samfund været tale om en gradvis løsrivelse fra traditionelle sociale relationer, som eksempelvis de store slægter, religioner/religiøsitet eller lokalsamfundets stedsbundne fællesskaber. Disse forhold var tidligere de netværk, som udgjorde et fast fundament for individets selvforståelse. Sociologen Anthony Giddens (1994, 1996, 2000) peger i sine samtidsbeskrivelser på, at overgangen fra det moderne til det senmoderne samfund har betydet en aftraditionalisering i samfundet, hvorfor vi nu befinder os i en tid præget af øget refleksivitet.

Individer kan derfor, ved frit at bevæge sig i både tanker og handlinger, selv konstruere identiteten, og er altså ikke længere afhængig af traditionelle forhold og normer. Det senmoderne samfund organiseres nu i forhold til nogle, på samme måde, reflektivt regulerende systemer, som skaber en ny dynamik i menneskets hverdag, jf. Giddens. Ud fra denne vurdering tolkes aftraditionalisering i landsbyerne som en samfundsreaktion på senmodernismen, og benytte konteksten til at beskrive opløsningen af det traditionelle samfund - herunder de dertilhørende værdier og normer, i samspil med processerne i et projekt som Gentænk Landsbyen.

4.4. Fællesskaber

Bauman karakteriserer det moderne samfund gennem tanken om, at der "for ganske nylig" er sket en omvæltning fra et samfund baseret på normer og traditioner, til et samfund baseret på det "flydende moderne" (Bauman: 2002, 76). Det flydende moderne er karakteriseret af en opløsning af de absolutte værdier, det frisatte individ, samt flygtighed i vore relationer med hinanden (Bauman: 2002, 86-87). Det konstituerede fællesskabs succes var således at kunne opretholde den traditionelle og urokkelige orden, indtil industrialiseringen fik indflydelse på det gængse hverdagsliv, og dermed også ændrede det enkelte individs oplevelse af at være en del af en større sammenhæng. I "*Fagre flydende verden*" (2015) fremstiller Bauman det, som om individer i den senmoderne verden nærmest føler sig skræmte eller true af de gamle og traditionelle fællesskaber:

"Præcis ligesom i de eksterritoriale netværk, og de nowhereilles¹³, der henholdsvis gennemkrydses og bebos af den nye globale elite, søger "den hybride kultur" sin identitet i ikke-tilhørsforholdet – i friheden til at trodse og

---

¹³ Ordet er ikke yderligere forklaret i værket.

ignorere de grænser, der hæmmer "de lokales" – de laverestående individers – bevægelser og valg. "Kulturelle hybrider" ønsker at føle sig hjemme overalt – for at være immune over for hjemlighedens grufulde baciller. " (Bauman:2015, 71)

Ifølge Bauman er vores problem i samfundet i dag, at vi er i gang med at erstatte fællesskab med netværk i vores bearbejdelse af egen identitetsskabelse. Bauman ser derfor med bekymring på de modsatrettede tendenser, som udviklingen forsager: Fællesskabet har nemlig en helt central betydning for vores menneskelige relationer, og ifølge Bauman vil fremtidens relationer få svære betingelser, hvis det senmoderne menneske kun mødes i løse og uforpligtende netværk, som han synes tendensen går hen imod nu.

Vi er ifølge Bauman blevet et globalt samfund der hele tiden er i bevægelse, både med vores kroppe og med vores liv. At være lokalt bundet, kan derfor godt blive set som noget uoriginalt og negativt, fordi det at stå stille et sted, ikke er i trit med, hvordan det moderne samfund fungerer. Dette sker også i takt med at de offentlige instanser flyttes til de mere centrale byer, så virkningen af at noget er i bevægelse lokalt, mister sin betydning (Bauman: 1999, 8). Stedets betydning som identitetsgivende bliver ændret markant når afstande mellem mennesker er noget socialt og ikke objektivt, og nogle mennesker derfor er frigjort fra stedsbundne grænser (Bauman: 1999, s24).

Bauman karakteriserer således det moderne samfund gennem samme optik som den præsenterer hos Giddens. Dette problematiseres af Bauman, der understreger det faktum at vi lever i et individualiseret samfund, går ud over de traditionelle og præ-moderne fællesskaber. Dobbeltrollen, som det senmoderne individ må forholde sig til, er altså ifølge Bauman, at dyrkelsen af

individualiteten, selvrealiseringen og den unikke identitet sker på bekostning af fællesskabet, som han skriver i *"Fællesskab"* fra 2002:

"Det har sin pris at nyde det privilegium at "være med i et fællesskab" – og den pris er kun ubetydelig, ja tilmed usynlig, så længe fællesskabet forbliver i drømmen. Prisen betales i frihedens valuta, skiftevis kaldet "autonomi", "retten til selvhævdelse", "retten til at være sig selv". Uanset hvad man vælger, opnår man noget og mister noget andet." (Bauman: 2002, 10)

Bauman hentyder ligeledes til, at der i dag i stedet for de traditionelle fællesskaber, sker det, at mennesker samles i mindre fællesskaber, som han kalder *"knage-fællesskaber"* eller *"ad hoc-fællesskaber"* (Bauman:2002;2004;2015), fordi det er fællesskaber, som man kan gå til og fra, og på den måde tilpasse det senmodernes individualiserede liv:

" Det [...] er det, jeg andetsteds har kaldt "garderobe-" eller "knage-fællesskaber" [...]. Der er tale om spøgelses-fællesskaber, fantom-fællesskaber, ad hoc-fællesskaber, karnevals-fællesskaber – fællesskaber af den type, man føler sig som en del af, fordi man tilfældigvis befinder sig et sted, hvor der også er andre mennesker til stede, eller fordi man bærer emblemer eller andre symboler på fælles hensigter, en fælles stil eller smag – og de er *tidsbegrænsede* (eller opfattes i det mindste som midlertidige) i den forstand, at man kan "falde ud" af dem, når menneskemængden spredes, eller forlade dem, hvis man på noget som helst tidspunkt mister interessen for dem." (Bauman: 2015, 167-168)

Disse nye slags fællesskaber der bliver skabt (for de vil altid findes, mener Bauman), har den udfordring, at de ikke er stærke som de traditionelle fællesskaber: "selvom det lykkes at skabe et fællesskab, der bygger på fælles forståelse, vil det derfor altid forblive skrøbeligt og sårbart, altid fordre overvågning, forstærkning og forsvar." (Bauman: 2002, 20). Grunden til at

fællesskaberne har den skrøbelighed over sig i dag er nemlig, at de eksisterer i kontrast med det førnævnte dilemma mennesket sætter sig selv i: er jeg selv vigtigst, eller er fællesskabet vigtigst?

4.4.1. Relevans og kritik

Jeg anvender begrebet fællesskab i forhold til Gentænk Landsbyen og landsbyklynger, da det i stedet det er projekter, der peger på fællesskaber og netværk i samfundet, via det samarbejde de opfordrer borgerne til at deltage i. Projekterne rummer både de fællesskaber, der i forvejen findes mellem borgere der kender hinanden, og med borgere der er "tvunget" sammen i en forening eller bestyrelse, og som derved har skabt et professionelt fælleskab i forhold til et fælles mål eller ønske for området.

Baumans teori om de forskelligartede og mindre nære fællesskaber kan kobles til de fællesskaber og netværk, der er i både Aarhus 2017, Gentænk Landsbyen og landsbyklynger, fordi det er professionelle netværk af folk, der ikke nødvendigvis kender hinanden på forhånd, og ej heller ville have mødt hinanden, uden for disse projekter. Det ligner Baumans *Knage-fællesskaber*, fordi det er fællesskaber, borgerne indgår i sporadisk. Der hvor Gentænk Landsbyen og landsbyklynger transcenderer henover Baumans fællesskabs typer, ses tydeligt i arbejdsprocessen i både bestyrelsen for *Favrskov4ren*, styregruppen for Gentænk Landsbyen og de deltagende borgere i landsbyerne træder ind i, da disse projekter og tiltag har til formål gennem dette arbejde også at skabe fællesskaber, vil processerne i Gentænk Landsbyen avle flere slags fællesskaber, som alle vil ligne smagsfællesskaber eller æstetiske fællesskaber, som Bauman også betegner det:

" Det æstetiske fællesskab afholder sig på det bestemte fra at knytte sine tilhængere sammen med et net af *etiske forpligtelser* og derfor også af

langsigtede engagementer. Uanset hvilke bånd der knyttes i løbet af det æstetiske fællesskabs eksplosivt korte livstid, er de ikke for alvor bindende. De er bogstaveligt talt "bånd uden konsekvenser". (Bauman: 2002, 74)

4.5. Medborgerskab

Sherry Arnstein har i sit essay *A Ladder of Citizen Participation (1969)* vist, hvorfor og hvordan borgere i et samfund skal ønske sig at opnå borgermagt; "*Citizen Control*". Jeg vil beskæftige mig med teksten i forhold til de øverste trin på "stigen", der leder til den fuldkomne borgermagt. Stigens trin fra [4] til [8] vil blive præsenteret i dette afsnit og i analysen blive brugt til at tolke og definere projektprocesserne hos Aarhus 2017, Gentænk Landsbyen og landsbyklynger; eksemplificeret ved *Favrskov4ren*. Trinene fra [3] og ned til [1] vil jeg fremlægge betydningen af her i teori afsnittet og vise, hvordan de ikke er i spil i forhold til mine cases. Årsagen til ikke at analysere disse trin i forhold til mine cases er altså, at både processerne i Aarhus 2017, Gentænk Landsbyen og landsbyklyngerne allerede er langt forbi disse stadier.

Medborgerskab er for Arnstein en re-distribution af magt, der gradvist tillader borgere at blive en stærkere medbestemmende del af samfundet. Dette optager med god grund både kommuner, borgere og myndigheder i forhold til, hvilken rolle lokalsamfundet skal og vil spille i fremtidens samfund. At invitere borgernes holdninger ind i organiseringen af et lokalsamfund kan være et skridt i den rigtige retning for deres fulde deltagelse jf. Arnstein:

"My answer to the critical *what* question is simply that citizen participation is a categorical term for citizen power. It is the redistribution of power that enables the have-not citizens, presently excluded from the political and economic processes, to be deliberately included in the future." (Arnstein: 1969, 216)

Hun diskuterer således niveauerne af borgerdeltagelse ud fra sin "stige". Her først gengivet som Arnstein har skrevet den i sit essay, men derefter er forklaringerne af trinene oversat til dansk.

"8 – Citizen control

7 – Delegated power

degrees of citizen power

6 - Partnership

5 - Placation

4 – Consultation

degrees of tokenism

3 - Informing

2 – Therapy

nonparticipation

1 – Manipulation"

(Arnstein: 1969, 217)

Arnstein oplister altså en typologi for otte forskellige niveauer for deltagelse. Bunden af stigen består af [1] Manipulation og [2] Terapi. De kan begge beskrives som former for ikke-deltagelse, der fungerer som en substitut for en reel deltagelse. Disse to niveauer har ikke til formål at motivere til deltagelse, men er derimod en måde, hvorpå magtholderne kan belære eller vejlede borgerne. Derfor er det givetvis niveauer, der har eksisteret i et meget tidligt stadie af processen omkring Aarhus 2017. Niveauerne [3] *Informere* og [4] *Konsultere* tillader borgerne at have en stemme, men ikke nødvendigvis at kunne gøre den gældende. Borgernes behov bliver ikke fulgt til dørs eller er uden garanti for, at der ændres noget på baggrund af forslag fra borgerne. Disse er naturligvis også trin der er blevet taget, efter at Aarhus kommune har besluttet sig for at ville ansøge om at blive værtsby for ECoC.

Trin [5] *Forsoning* tillader grundlæggende borgerne at deltage på et vist plan, men magthaverne har stadig retten til at bestemme:

“An example of placation strategy is to place a few hand-picked "worthy" poor on boards of Community Action Agencies or on public bodies like the board of education, police commission, or housing authority” (Arnstein: 1969, 220)

Borgerne har her mulighed for at blive placeret i eksempelvis bestyrelser, råd eller kommissioner, hvor de kan deltage i allerede besluttede magtforhold. Det er på dette niveau, at borgerne begynder at få indflydelse, hvilket tillader den enkelte borger at advisere. Dog fastholdes magthaverens ret til at bedømme, hvornår denne advisering er legitim.

[6] *Medlemskab* gør det muligt at forhandle og engagere sig med de traditionelle magthavere:

“At this rung of the ladder, power is in fact redistributed through negotiation between citizens and powerholders. They agree to share planning and decision-making responsibilities through such structures as joint policy boards, planning committees and mechanisms for resolving impasses.” (Arnstein: 1969, 221)

Borgerne får her mulighed for at debattere med magthaverne og kan derigennem blive medbestemmende for afgørende beslutninger. Magten redistribueres nu gennem forhandling mellem borgere og magtholdere om planlægning og beslutningstagende ansvar for samfundsstrukturer. Borgerne får på denne måde en reel mulighed for at influere resultatet af en plan – så længe begge grupper (borgere vs magtholdere) finder det nyttigt at beholde medlemskabet i samfundet.

Trin [7] beskriver den *uddelegerede* magt, hvor borgerne selv kan definere tiltag i samfundet, som sætter aftryk på deres eget hverdagsliv. Borgerne har på dette niveau det signifikante overtag, der kan påvirke udkommet af en specifik plan:

“At this level, the ladder has been scaled to the point where citizens hold the significant cards to assure accountability of the program to them. To resolve differences, powerholders need to start the bargaining process rather than respond to pressure from the other end.” (Arnstein: 1969, 222)

Her udvikler forhandlingen mellem borgere og magthaverne sig, og kan resultere i, at borgerne har en dominant beslutningstagende del i et organ eller en plan for lokalområdet.

Allerøverst er trin [8], *borgermagt*. Her kan borgerne varetage majoriteten af de beslutningstagende pladser eller den fulde kontrol:

“People are simply demanding that degree of power (or control) which guarantees that participants or residents can govern a program or an institution, be in full charge of policy and managerial aspects, and be able to negotiate the conditions under which "outsiders" may change them.” (Arnstein: 1969, 223)

Borgerne flytter sig altså op og bliver magthaverne. Borgerne vil her gerne have kontrol, der kan garantere dem at deltage i styringen af samfundstiltag men også samtidig kunne forhandle med resten af samfundets lag og deres behov.

4.5.1. Relevans og kritik

I forbindelse med, hvordan medborgerskab udarter sig i Gentænk Landsbyen og i landsbyklynger, det kan argumenteres at flere forskellige trin på Sherry

Arnsteins "stige" til stede. Hele denne typologi er selvfølgelig en simplifikation, som hun selv skriver, men den hjælper til at beskrive, at der er en betydelig graduering i borgerdeltagelse:

"Obviously, the eight-rung ladder is a simplification, but it helps to illustrate the point that so many have missed - that there are significant gradations of citizen participation. Knowing these gradations makes it possible to cut through the hyperbole to understand the increasingly strident demands for participation from the have-nots as well as the gamut of confusing responses from the powerholders." (Arnstein: 1969, 217)

I forhold til Gentænk Landsbyen og landsbyklynger bliver det også meget tydeligt i analysen, at en stor del af den måde, som hele Aarhus 2017s projektdeltagelse er tilrettelagt på, er at inddrage borgerne, deres ressourcer og idéer og at distribuere projekterne dér ud, hvor de skal afvikles. De senmoderne fællesskaber, der opstår qua arbejdet med medborgerskab, fungerer netop gennem foreningslivet og borgerprojekter i det civile samfund.

For borgerne i et landsbysamfund kan medborgerskab kvalificeres som en måde at råde over magt. Gentænk Landsbyen tillader gennem eksempelvis landsbyklynger borgerne at udvikle medborgerskabet i deres lokalsamfund. Det er én af mange måder, hvorpå de deltagende borgere kan have en betydelig indflydelse på en lokal reform, og derved få det fulde udbytte af lokalsamfundet.

Magthaverne og borgerne i hver deres ende er selvfølgelig ikke homogene grupper med de samme synspunkter, men stigen understreger, hvorledes borgerne kan tænke om magthaverne som et eneretshavende system og magthaverne kan have et fremmedgjort forhold til borgerne. De forskellige typer relationer og magtforhold tilgodeser ikke de oplagte forhindringer, der

kan være ved at opnå et vist niveau af deltagelse; forhindringer som fordomme mellem grupper af mennesker, manglende initiativ til at deltage blandt borgerne eller modvilje mod at redistribuere magten.

4.6. Senmodernisme og aftraditionalisering

Jeg vil i dette afsnit beskæftige mig med de specifikke kendetegn, som Anthony Giddens mener er karakteristisk for senmoderniteten og som har indflydelse på individer og det samfund, de lever med hinanden i. Dog redegøres der ikke for modernitetshistorien fra det traditionelle samfund over det moderne samfund til senmoderniteten, men ved at henvise til tidligere perioder vil jeg illustrere, hvordan de samfundsmæssige forandringer har påvirket og forårsaget udviklingen af det samfund, vi nu lever i.

Anthony Giddens beskriver vores samfund i dag som værende senmoderne. Det senmoderne menneske har ifølge Giddens flere valgmuligheder ved ikke at skulle følge traditionelle autoriteter, som det har været gældende gennem de tidligere samfundsformer. Dette er samtidig den aftraditionalisering, der ifølge Giddens er sket i forbindelse med det senmoderne samfunds udvikling. Giddens fremhæver også, ligesom Bauman, den dobbeltrolle der eksisterer for hvert individ – valget mellem at skulle skabe sig selv ved også at skabe fællesskaber - og han fastslår derved "den traditionelle ordens fællesskabsfølelse over for det moderne samfunds upersonlighed." (Giddens: 1994, 101).

Derfor fremhæver Giddens om aftraditionalisering, at de fællesskaber, vi danner i senmodernismen, skal nytænkes og må kunne gå ud over den grænse, der skaber de traditionelle nære fællesskaber; altså ud over venskaber, familierelationer og kærlighedsforhold. Ligesom Bauman, ser Giddens også en nyfortolkning af de gamle fællesskaber, når han beskriver traditionernes

udvikling: "Traditionernes afslutning betyder ikke at traditionen forsvinder, som oplysningstidens tænkere ønskede. De bliver tværtimod ved med at florere i forskellige udgaver overalt" (Giddens: 2000, 44). For at fungere som et individualiseret menneske i disse nye udgaver af traditionerne, skal man ifølge Giddens, forholde sig til tilliden mellem det enkelte menneske, og udviklingen af samfundet. Der er sket en udvikling, der har betydet at mange slags systemer i dag kan skabe afstand mellem mennesker, eller professionelle instanser. Individet vil spejle sig i sin omverden, men når transitmennesket hele tiden flytter sig, bliver det reflektivt, som Giddens beskriver det. Senmodernitetens mest dynamiske og dominerende aspekter, mener han, kan sammenfattes i tre tendenser:

1. Adskillelse af tid og rum

2. Udlejningsmekanismer

3. Refleksivitet

(Giddens: 1996, s28-33)

Giddens peger til dels på at der er sket en opløsning af tid og rum, så disse ikke længere er afhængige af hinanden. Dette kan forklares ved udviklingen af teknologi og senest internettet, der henholdsvis gør os mobile både fysisk og psykisk. Deraf kommer Gideons teorier om det reflektive menneske, som jeg sammenstiller med min tese om transitmennesket. Altså et individ der har mulighed for at være alle steder i både sit private og professionelle liv, og derfor ikke er bundet til et bestemt sted eller et bestemt fælleskab. Både tidsmæssigt og fysisk er det altså blevet nemmere at kommunikere med hinanden og at leve med hinanden uden afhængighed af tid og rum, og samtidig medfører internettet, at information og kommunikation er uafhængig af fysiske

tilhørsforhold. Der bliver således flere informationer, flere valgmuligheder og flere autoriteter og kompleksiteten i at have sociale relationer stiger:

”men efterhånden som traditionernes rolle ændres, kommer der nye former for dynamik ind i vores liv. De kan opsummeres som et modsætningsforhold mellem selvbestemmelse i sine handlinger og tvang på den ene side og mellem kosmopolitisme og fundamentalisme på den anden. Der hvor traditionen er forsvundet, er vi tvunget til at leve på en mere åben og reflekteret måde.”
(Giddens: 2000, 46)

De tendenser Giddens fremhæver, overlapper hinandens betydninger, således at det han eksempelvis kalder udlejring af sociale relationer, fordrer at vi som mennesker ofte har en ubegrundet tillid til systemerne. Ligesom at muligheden for at bevæge sig væk fra det sted man kunne være bundet til, gør os afhængige af udlejningsmekanismerne, eksempelvis for at få passet børn eller have et sted hvor vores ældre kan leve. Begge dele er de sociale relationer der i de traditionelle samfund blev varetaget af familiens medlemmer. I følge Giddens modernitetsteori hænger de tre dynamikker - adskillelse af tid og rum, udlejningsmekanismer og refleksivitet - tæt sammen. Det senmoderne samfunds dynamiske karakter har gjort individet mere frit på grund af overfloden af valgmuligheder, men samtidig også mere komplekst, idet aftraditionaliseringen har medført, at individet i højere grad end tidligere selv skal skabe sin identitet ud fra ikke fastlagte rammer.

4.6.1. Relevans og kritik

Lokalsamfundets træk ligner de traditionelle fællesskabsbårne samfund. Individet er her en del af helheden, kollektivet, og en stabilitet i livet erhverves gennem de nære, sociale relationer. Individet står på den måde ikke alene i

samfundet men er bundet til kollektivet gennem traditionerne. Man nærer solidaritet over for lokalsamfundet, og befolkningen besidder et gensidigt ansvar overfor hinanden (Giddens: 1994, 91). Ifølge Giddens har traditionerne i det senmoderne samfund fået en ny betydning, de er blevet modificeret og har ikke længere samme indflydelse i den enkeltes liv.

Senmodernismen giver os selvsagt nye former for fællesskaber og relationer, da slægten eller det stedbundne ikke længere er en garanti for den fællesskabsfølelse, vi som mennesker har brug for, jvf. også Baumans tanker om fællesskabet. Ligesom de tre tendenser, Giddens peger på i senmodernismen, er også en del af aftraditionaliseringen af vores samfund. Der, hvor jeg ser at de tre karakteriserede tendenser spiller ind på Gentænk Landsbyen, er i samfundsorienteret og indirekte kontekst sammenhæng.

Traditionerne er ikke længere definitive af karakter, da individet, grundet det senmoderne samfunds dynamiske karakter og de mange valgmuligheder, selv vælger hvilke traditioner det vil tillægge betydning og være en del af. Aftraditionaliseringen af samfundet hænger for Giddens også sammen med en ny måde at skabe fællesskaber på. Grænserne mellem fællesskaberne er flydende og kan indeholde både venskaber, familier og smagsfællesskaber, der er skabt på baggrund af en fælles sag som eksempelvis fællesskabet i landsbyklyngerne.

4.7. Afrunding af kapitel og sammenstilling af teorier

Jeg har i dette kapitel adskilt begreberne fællesskab, medborgerskab og aftraditionalisering, for at vise hvordan jeg vil vinkle dem på projekterne Gentænk Landsbyen og landsbyklynger. I virkeligheden ser jeg ikke begreberne som tre øde øer, men som teorier der meget tydeligt overlapper hinanden i min brug i dette speciale.

Sammenfattende for Bauman og Giddens, er fokuseringen på fællesskabet kontra individet, og håbet om, at der sker en stræben efter fællesskabet som en reaktion på et samfund bygget op omkring individualitet og den personlige udvikling. Bauman og Giddens adskiller sig dog i deres syn på fællesskabet i dag. Bauman ser fællesskabet som en pligt og en slags kontrakt vi skriver med hinanden. Den kontrakt skal kontinuerligt tages op og holdes ved lige for at samfundet og mennesker ikke mister taget om fællesskabet. Deraf hans negative syn på udviklingen, da han ser, at fællesskaberne ikke bliver taget så alvorligt op til overvejelse, hvilket han argumenterer for er vigtigt for fremtiden. Giddens har et mere positivt fremadskuende syn på, at individerne vil finde de måder at leve sammen på, som er bedst for nutiden, qua sit udgangspunkt i de samfundsmæssige forudsætninger for menneskers fokusering på fællesskaber, hvor alle typer fællesskaber er lige brugbare. Vort liv bliver hele tiden influeret af den moderne udvikling, mener Giddens. Det sker eksempelvis ved at ekspertsystemerne gør os afhængige af hjælp til alt, og man bliver via ekspertsystemerne magtesløs i forhold til allerede vedtagne bestemmelser i samfundet. Disse typer af magtesløshed kan overvindes ved, at man forsøger at genvinde magten over tingene, f.eks. igennem demokratiske beslutningsprocesser på et højere plan, jvf. Arnsteins opstigning for borgeren til borgermagt og brugen af bottom-up i Aarhus 2017s udvikling af kulturprojekter. Dette er også en vinkel af den nye tillid, der skal etableres i samfundet for at bibeholde sammenhængskraften. Som Giddens siger i *Modernitetens konsekvenser*: "i præ-moderne kulturer var fundamental tillid integreret i de personlige tillidsrelationer i fællesskabet, i forbindelse med slægtsbånd og venskaber." (Giddens: 1994, 105).

Sådan kan borgere, der føler sig adskilt fra tid og rum, sociale relationer og som har mistet tilliden til ekspertsystemerne, udnytte den demokratiske magt,

gennem medborgerskab. Ved at skabe tillid mellem Giddens' tre senmodernistiske tendenser, vil borgeren kunne leve harmonisk i det senmodernistiske samfund. De sociale rammesætninger er her centrale, da alle tre teoretikere understreger vigtigheden af et fælles normativt grundlag i samfundet, hvorigennem der kan oparbejdes en social sammenhængskraft.

Hertil er landsbyklyngernes arbejde gældende, for ligesom argumentet er i delafsnittet om fællesskabsbegrebet, fordrer det senmoderne samfund en ny samling af fællesskaber, der arbejder på en anden måde end vi er vant til. Når Aarhus 2017 udvikler Gentænk Landsbyen som deres mulige svar på en udfordring i dagens Danmark, er det fordi man ser en stigende skævhed i forholdet mellem land og by; at borgerne i de små landsbyer føler sig selv og deres bidrag til samfundet overset i samme takt som offentlige instanser og myndigheder bliver centraliseret til de større byer. Gentænk Landsbyen tester en måde at give borgerne i landdistrikterne en magt og en stemme til at vælge, hvordan de ønsker at følge op på den udvikling samfundet har taget.

5. ANALYSE

Med empirien fra de seks interviews vil jeg i dette kapitel koble mine begreber og teorier i analysen, ved at trække citater ud fra de enkelte interviews og vise, hvordan de både underbygger brugen af mine anvendte begreber og teorier. Analysen vil derfor være inddelt på samme måde som teoriafsnittet, og skildre de tre begreber: fællesskab, medborgerskab og aftraditionalisering. De udvalgte citater fra interviews bliver altså fordelt tematisk og ikke efter interviewsituation. Sideløbende, vil jeg i analysen også vise hvordan mit speciale forholder sig til de visioner og definitioner, der ligger til grund for Aarhus 2017 og især Gentænk Landsbyen, ved at inddrage den førnævnte baggrundsviden fra min observation af projekterne. På den måde bliver tankerne og visionerne bag Gentænk Landsbyens arbejde, også analyseelementer.

En landsbyklynge kan skabe rum for den slags nye og anderledes fællesskaber, som Bauman definerer, gennem det samarbejde det kræver, men også de diskurser det taler til. I lokalsamfundet er folk funderet ved de samme problemer eller de samme muligheder for at udvikle samfundet og fællesskabet, og i det senmoderne landsbyliv forekommer de sociale relationer i landsbyklyngerne, således tydeligt at være knyttet til det sted. Den måde, hvorpå det sociale i disse situationer altså er forbundet til rum (jf. Giddens), afhænger i dag af forskellige mere tilfældige faktorer i smagsfællesskaberne, hvilket gør senmodernismen og aftraditionalisering til en vigtig kontekstuel forståelse.

Dette kapitel sætter på den måde også spørgsmålstejn ved, hvorvidt sociale relationer er så lidt knyttet til, og påvirket af geografi, som det ofte angives i den senmoderne samfundsteori, eller om man ved at antage dette, overser en

væsentlig alsidig udvikling omkring lokalt fællesskab og identitet. I forlængelse heraf vil analysen diskutere, hvordan vi kan forstå lokalt fællesskab i det senmoderne landsbyliv.

Det, jeg i analysen også vil fremhæve, er at rammen gennem hele dette kapitel, er aftraditionaliseringen som følge af senmodernismen. Jeg lægger denne kontekst over Gentænk Landsbyens brug, både direkte og indirekte, af fællesskaber og medborgerskab. I mine interviews ligger konteksten underforstået, og derfor benytter jeg tendenserne set hos Giddens, gennem begge af de første delanalyser. Desuden giver jeg aftraditionalisering sin egen delanalyse til slut. I den tredje delanalyse, vil jeg analysere aftraditionalisering og senmodernismen for sig selv, og de citerer, jeg har koblet på dette begreb, afspejler de tendenser Anthony Giddens' teori beskriver, at aftraditionalisering medfører.

5.1 Delanalyse - Fællesskab

Det er oplagt at analysere fællesskab som begreb i Gentænk Landsbyen og et projekt som landsbyklynger, fordi fællesskaberne, der opstår i landsbyerne som følge af mange af de igangsatte projekter under Gentænk Landsbyen, er et vigtigt værktøj til at udvikle sammenhængskraften i det senmoderne samfund. Gennem projekterne vil borgerne, både som følge af den øgede medborgerskab, men også som følge af at forholde sig til deres lokalsamfund, engagere sig i nye fællesskaber. Det er den udvikling, som spejler sig både i projektet Gentænk Landsbyen, landsbyklynger og helt overordnet i Aarhus 2017, fordi grundidéerne i disse projekter netop handler om at bruge processerne frem til afviklingsåret 2017 til at rykke sammen som byer, region og landdistrikter (Aarhus 2017e:u.å.). De lokalt baserede fællesskaber vokser frem, når borgerne eksempelvis oplever en ændring i lokalområdet, der danner

rammen om livet der. En sådan ændring, mener jeg, at samfundets udvikling udgør i henhold til Giddens' senmodernitet, og derfor oplever borgerne et større behov for fællesskab.

På baggrund af udtalelser fra mine interviewpersoner forekommer det oplagt at begrebsliggøre de lokale fællesskaber i og omkring landsbyerne som den slags fællesskaber, Bauman benævner dem i *Fagre flydende verden* (2015), men også i *Fællesskab* (2002) og *Det belejrede samfund* (2004), som jeg også har fremhævet i kapitel 4. Disse forskellige slags fællesskaber vil jeg vende tilbage til senere i denne delanalyse.

Der er mange visioner om, hvordan de implicerede i projektet håber at Gentænk Landsbyen får udviklet landsbyerne på og hvad fremtiden kan bringe. I procesarbejdet med projektet føles der dog allerede et fællesskab. Da jeg spurgte Line Sørensen, udviklingskonsulent fra Randers Kommune om fremtidsudsigterne for arbejdet med Gentænk Landsbyen, lagde hun klart vægt på, hvordan hun håbede at de netværk, der allerede nu er blevet dannet, vil holde ved:

”Jeg håber vi får nogle nye netværk. Jeg håber vi kan holde kontakten, at jeg kan holde kontakten med de andre landdistriktskoordinatorer rundt omkring. Jeg håber vores landsbyer har fundet ud af at se ud over deres egen navle og er opmærksom på, at man ikke bare skal se over på den anden side af sognegrænsen, men at man også gerne må se ud over kommunegrænsen eller endnu større, hvis det skulle være, for at finde inspiration. Og at man ikke skal være bange for at dele ud af sine erfaringer til andre, for der er ikke nogen der går hjem og kopierer lige præcis det, du har gjort. I hvert fald er det ikke sikkert at de får succes med det. Men at man inspirerer hinanden og lærer af hinanden. Og det håber jeg at de vil være opmærksomme på, at den mulighed er der efterfølgende. Så håber jeg selvfølgelig, at vi får nogle mere bæredygtige landsbyer.” (Sørensen: 04.06.15, bilag 3)

Det er fællesskabsmæssigt en meget bæredygtig vision hun fremlægger, om at landsbyerne skal se til hinanden og arbejde videre med hinandens idéer for at gå styrket ind i fremtiden. Det hun peger på, er en meget stærk og underliggende fællesskabsfunderet grobund for en sammenhængskraft og en fælles styrke i det at være landsby. Den slags fællesskaber, Sørensen fremhæver her, og som hun jo helt tydeligt har tolket ud fra Gentæk Landsbyens arbejde indtil nu, er interessant nok, hvad man kan betegne som traditionelle former for fællesskaber, og en form for sammenhold, som fremhævet tidligere i specialet, fordomsfuldt har knyttet sig til livet i landdistrikterne. Der er dog også i citatet et interessant brug af "man", "de" og "vi", der indikerer en opfattelse af, hvad det er man forventer at borgerne selv gør og tager stilling til, og hvad kommunens rolle er, samt hvad man overhovedet vil tage på sig af ansvar over for projekterne i deres forskellige stadier. Mens man i større byer selv kan til- eller fravælge samfundsbaseede fællesskaber, er man i landsbyerne oftere afhængig af at indgå i disse. Dette bliver en konflikt, hvis borgerne ikke føler sig integrerede i lokale fællesskaber, eller overhovedet oplever at fællesskaberne eksisterer i lokalområdet.

Selvom det arbejde og den proces borgerne og Dag Kristiansen, Formand for Ørsted Kro A/S, har foretaget med Kroen i Ørsted ikke er en del af Gentæk Landsbyen eller Aarhus 2017, så viser det ret præcist hvad der sker, når borgere i en mindre by arbejder sammen på tværs af allerede etablerede fællesskaber, og skaber nye forudsætninger for livet i en by. Kristiansens fortællinger om, hvad der er sket i byen efter at projektet med kroen blev en succes, beviser hvor stærk en virkning et nyt slags fællesskab kan få i lokalsamfundet:

"Det er en kæmpe sidegevinst, som nok reelt er blevet en *driver*, ved at vi andre synes det er skægt. For jeg havde heller ikke set, at det havde skabt så stort fællesskab. Altså, så sent som i sidste uge, der var der nogle, der holdt sølvbryllup her (Ørsted Kro, *red*), [...] og der møder man pludselig nogle

mennesker, som har været med i hele fasen - fra de var med til det første møde. Og jeg vidste da godt de boede i byen, men det var bare sådan nogen. Jeg sådan lige nikkede til eller hilste på, eller... men nu snakkede vi sammen. Det har givet nogle helt andre ting. Det er pludseligt blevet en form for fællesskab, hvor du har noget at være sammen om. ” (Kristiansen: 07.07.15, bilag 6)

Han fortæller også i interviewet om de efterfølgende virkninger af den proces, det har været at købe kroen og fordele den ud på aktier til mange borgere i byen:

”Jeg tror ikke, at der er nogen tvivl om, at humøret i byen er steget. Hvis vi havde haft et humørbarometer på den gennemsnitlige Ørstedborger, så vil jeg sige, så er den faktisk drejet noget. Og det er igen fordi; nu har vi pludselig noget positivt at snakke om. Ved at man har et ejerskab af noget, og det var det, som de fremmødte sagde på det første møde, vi var samlet om. De sagde: Vi vil også være med. Vi vil have ejerskab af det her. Og folk, jeg har tænkt, det her er nogle mennesker, det er garanteret nogle dejlige mennesker, jeg ved bare ikke hvad de laver udover at bo inde i deres hus. Der kan være mennesker i det her fællesskab, der pludselig har fået et liv. Altså hvor de blomstrer, hvor de selv byder sig til og siger: er der ikke snart noget vi skal hjælpe med, eller: er der ikke snart en arbejdsaften, eller... så noget positivt at snakke om, det tror jeg er en af de ting, der er med til at skabe det. Så hvis vi spørger hende ved bageren, hvordan er stemningen i byen i år, eller nu i forhold til for tre år siden, så tror jeg helt sikkert de vil sige, jamen... der er et andet samvær. I positive toner. ” (Kristiansen: 07.07.15, bilag 6)

Kristiansen beskriver her, hvordan det at have den fælles sag omkring Ørsted Kro, og at det at organisere og samle borgerne om et værdiladet projekt har ”avlet” nye slags fællesskaber. Eksemplet viser også, at borgere, der ikke før kendte hinanden, nu har fået et nyt netværk foræret. Derfor bidrager interviewet til, ved at belyse at det, borgerne føler de har opnået i Ørsted, er præcist de værdier, jeg har hørt blive omtalt igen og igen, både i fortolkninger

af Gentænk Landsbyens formål, til møderne med Gentænk Landsbyens styregruppe og til møderne i fællesrådet for Landsbyklyngen *Favrskov4ren*. Således synes jeg også, at interviewet med Dag Kristiansen bidrager til min empiri med et aspekt, som jeg ikke har kunnet få med på anden vis, nemlig en beretning om, hvad der sker i tiden efter man søsætter et borgerstyret projekt i et lokalsamfund. Det handler dog også helt konkret om 'ejerskab' i hans citat. I henhold til at indgyde en vilje til deltagelse hos borgere eller brugere af et givent projekt, føles det vigtigt at dem der deltager, føler en ejerskab. I dette tilfælde med Ørsted Kro er dette ejerskab helt konkret, og derfor spiller også borgerinitiativet i Ørsted på flere forskellige slags fællesskaber. Både foreningsfællesskabet, via det frivillige arbejde der er lagt i kroen og ved anpartsejerskabet, ved det fællesskab der er i at deltage i arbejdet, som er mindre målbart, og derudover er de forskellige salgs fællesskaber der opstår, mere eller mindre afarter af smagsfællesskaber og er subjektive og autonome i takt med borgernes fritid og interesser.

Også Jørgen Møller, Lektor ved Aalborg Universitet, har erfaringer med, hvordan fællesskabsfølelsen kan løfte en landsby. Her beskrevet ud fra hans oplevelser og iagttagelser i sit arbejde med landsbyklynger:

"Men når det så lykkes, og både borgmesteren roser det og man kommer i pressen og alt muligt, så bliver landsbyerne også stolte af at være med til sådan et projekt, som sandsynligvis har masser af potentiale i sig for at blive noget som... at når man arbejder sammen, så står man stærkere. Og når man arbejder hver for sig, og ofte bekæmper hinanden, for det er jo noget landsbyerne har brugt gennem århundreder, at være den bedste til et eller andet. Alt fra fodbold, jyllandsserie-holdene, til de smukkeste piger til ballerne, til hvor skal den skole som skal overleve, hvor skal den ligge? Hvor skal idrætshallen ligge? Altså har man været uenig om alt! Siden *arlens (sic)* dage næsten. Hvis nu man kunne få vendt det der modstandsforhold til et samarbejdsforhold og sige: jamen det der i landsbyerne det er

samarbejdspartnere, hvor vi lægger vores ressourcer sammen og tænker strategisk, så får vi det bedste ud af det for alle parter. ” (Møller: 08.06.15, bilag 4)

Hermed understreger han også nødvendigheden i at klyngernes udvikling skal pege på en ny forståelse af, hvordan det er at leve i en landsby og i landdistrikter, når aftraditionalisering er gældende. Det med at konkurrere indbyrdes landsbyerne imellem har mistet aktualiteten, når butiks- og skoledøden har sat ind og det er svært bare at sælge husene i området. En af *Favrskov4rens* grunde til at gå sammen, som netop de byer de er, skyldes blandt andet at disse fire byer deles om samme skoledistrikt. Så logikken er i høj grad, at der ikke længere er noget at konkurrere om, når der kun er få ting tilbage at dele. Ved at samarbejde i et fællesskab mellem flere byer, vil det være muligt at oparbejde en tilstand i en landsbyklynge der kan minde om, hvordan det var at bo i en landsby engang. At man deler skole, indkøbsmuligheder, sportsplads, kro, legeplads, busruter osv., så alle i de forskellige byer føler, at de er vendt tilbage til det udgangspunkt, hvor de har muligheden for at have alt dette omkring sig. Aftraditionaliseringen ligger derfor også i, at det enkelte individ og den enkelte landsby, skal være indstillet på at finde sig til rette i nye fællesskaber.

I den optik er Bauman for fællesskabs-ekskluderende i sin forestilling om, at det kun er en bestemt slags stærke fællesskaber, der har værdi for det senmoderne samfund. Det jeg har oplevet ved at deltage i både møder, og ved at tale med borgerne i landsbyerne, er, at de mere netværksbaserede- eller professionelle fællesskaber, som Bauman betegner som *knage-fællesskaber*, har en vigtig betydning for både individerne der bor i landsbyen, og for landsbyerne selvforståelse og grund til at arbejde videre.

5.1.1. De Bauman 'ske fællesskaber

Ud over at ville skabe organiserede former for lokale fællesskaber, danner Gentænk Landsbyen også basis for netværk af uorganiserede og socialt orienterede fællesskaber. Alle disse former for fællesskaber er, hvad jeg vil sammenstille med Baumans opfattelser af nye fællesskaber i samfundet i dag.

Bauman antager at de, der opholder sig succesfuldt i de mange-facetterede fællesskaber, er en slags kulturelle nomader, og lever med at ideologierne er døde, og er mere optaget af at kunne indtræde i flere slags smagsfællesskaber end at være forankret et fast sted. Således gisner Bauman om, hvordan den bredere befolkning i et stadig mere individualiseret samfund forestiller sig, at der er en følelse af sikkerhed og samhørighed i de æstetiske fællesskaber og at det hele tiden at skulle genopfinde sig selv og menneskerne omkring en, er blevet den nye norm i et ellers normløst samfund (Bauman: 1998 & 2015). Det er i og for sig ikke usande betragtninger, men at det at se nye udviklinger af fællesskaber og netværk også har været et klart mål fra starten af Gentænk Landsbyen. Og som det fremgår af deres projektbeskrivelse udarbejdet i 2013, ser man også disse forskellige former for netværksfællesskaber som en del af løsningen:

”... hertil kommer at netværk – såvel lokalt mellem nabolandsbyer som regionalt eller globalt – meget vel kan være en vigtig trædesten for landsbyerne. Det lokale netværk kan give en større brugerflade til lokale initiativer og fordele ressourcetrækket mellem flere. De regionale eller globale netværk kan danne grundlag for inspiration, eksponering og interessefællesskab og udvikling.”¹⁴

---

¹⁴ Udkast til projektbeskrivelse. 15 februar 2013.

Mette Byrgiel Bach, tovholder på Gentænk Landsbyen, mener, at de allerede stærke fællesskaber i landsbyerne kan udvikles videre, og hun beskriver i mit første interview med hende, hvordan man gerne fra Gentænk Landsbyens side vil udvikle fællesskabet som begreb, så det kan bruges, ikke blot mellem mennesker, men også til noget praktisk:

”Vi kan godt tage udgangspunkt i de kvaliteter, der er i landsbyen og sige, jamen det brede fællesskab, der er, den måde man bruger hinanden – og de menneskelige ressourcer – dem kan man godt bruge til og ligge på bæredygtighed helt bredt. Både med affaldssortering og genanvendelse, men også måden man bruger hinanden; reservebedsteforældre, frugttræerne i de enkelte haver – helt bredt.” (Byrgiel Bach: 20.04.15, bilag 1)

På den måde understøtter hun idéen om at påføre fællesskabsbegrebet flere egenskaber, end hvad der i udgangspunktet er hensigten fra Gentænk Landsbyens side, og hun peger samtidig på, hvad man kan opfatte som et mere traditionelt fællesskab, hvor man, modsat Giddens' udlejrede sociale relationer, skal benytte det tætte netværk i landsbyen til andet end foreninger. Hun giver et eksempel på håbet om, at man ved at fremarbejde én slags fællesskab muligvis kan avle flere andre slags fællesskaber, her eksemplificeret ved børnepasning eller hushjælp. Noget der igen ligner en tendens i tiden, hvor deleøkonomier vinder frem, og som faktisk er meget aktuelt at benytte sig af i landsbyerne, hvor de offentlige institutioner, transport og lignende forsvinder. Netværk og fællesskaber, som kan skabes formelt eller uformelt i landsbyerne via Gentænk Landsbyen, kræver samtidig en tillid mellem mennesker, der ikke nødvendigvis på forhånd kender hinanden. Det er den tillid Giddens fremhæver som vigtig for at det senmoderne samfund kan overleve. Lokale fællesskaber vokser frem, når mennesker oplever et behov herfor. Og det er en tillid man er nødt til at stole på bliver skabt, eksempelvis gennem bottom-up metoden og medborgerskab.

En enkelt by kan, ligesom flere byer der skal til at samarbejde, i forvejen indeholde mange forskellige slags fællesskaber, der skal arbejde sammen, som Kristiansen fremlagde:

”Og der var vi over tyve forskellige foreninger i Ørstedområdet, hvor vi blev enige om: Vi skal arbejde sammen. Så det svarer jo lidt til det, du beskriver, at nogle landsbyer arbejder sammen, her, der var der mange foreninger, der snakkede sammen. Ørsted har vel 35 foreninger eller frivillige et-eller-andet. Det er lige fra biografen til Røde Kors over spejdere, håndbold, fodbold – ”lad os nu arbejde sammen og se om vi kan få noget synergi omkring tingene. Så, så, det der var skabt dengang var med til at sikre, at vi gerne vil hinanden i modsætning til tidligere, hvor vi ikke ville hinanden. Så lysten til hinanden, det var nok fundamentet til at, at vi turde stikke hovederne sammen. ”
(Kristiansen: 07.07.15, bilag 6)

Kristiansen får netop beskrevet det problem, der også er blevet diskuteret i både *Gentænk Landsbyen* og *Favrskov4ren* som et udgangspunkt for at gentænke livet i landsbyerne; at selvom der er foreninger eller frivillige nok i et lokalområde, kan der mangle et incitament til fællesskab og til at ville hinanden noget, eller at forstå hinandens dagordener. Der kan mangle en fælles sag. Uden at vide, at det var det de gjorde, skabte blandt andre Dag Kristiansen sammen med andre frivillige og repræsentanterne for foreninger, den sag, dette nye ”sags-fællesskab”, som byen havde manglet. For det er åbenlyst, at når over 500 (der er i pt 512 aktionærer, red.) mennesker alle ejer aktier i en kro, så er det ikke de nære fællesskaber der er tale om, men i stedet et *knage-fællesskab*, som Bauman udtrykker det i førnævnte værker. Det er et fællesskab, hvor man er stået sammen om en given sag, men som også er et stykke foreningsarbejde, man går til og fra. Alligevel kan Kristiansen blive ved med at fremhæve positive udviklinger af fællesskabsfølelsen, der bliver skabt mellem de deltagende borgere i byen:

”så sent som i søndags, jeg var på containerpladsen, så kommer der en pige hen til mig og siger: Øh, Dag, hvordan er det der fællesskab omkring kroen? Kan man stadigvæk købe aktier? For jeg kunne godt tænke mig at være medejer og jeg kunne godt tænke mig at være en af de der hjælpere. ”
(Kristiansen: 07.07.15, bilag 6)

Fællesskabet omkring Ørsted Kro har således mange facetter og mange slags udgaver, ligesom Bauman hævder, at nye fællesskaber nu udvikler sig. Det er stadig fællesskaber man vælger til eller fra, og de kan være mere eller mindre forpligtende. Men for Kristiansen er grænserne for fællesskaber flydende, og han er ikke bange for at bede enhver om at træde ind i fællesskabet:

”Altså. Jeg ku’ jo spørge en af dem (dem der før sad nede på kroen for at drikke øl, red.): Ved du hvad, kunne jeg ikke lokke dig til en gang om ugen eller hver anden, ku’ du så ikke tage kosten og feje ude på fortovet? Eller lige hjælpe med at slæbe nogle øl ind i baren, fordi det bare ville betyde rigtigt meget, fordi så kan jeg lige lave noget andet. ” (Kristiansen: 07.07.15, bilag 6)

Men for at lade Bauman komme til genmæle, så er der også en chance eller risiko for, at alle disse beskrevne, nye fællesskaber og arbejdsnetværk både i byerne, kommunerne og borgerne imellem ikke holder efter 2017. Men dette ansvar er, som nævnt, netop lagt ud til borgerne og aktørerne der varetager projekterne under Aarhus 2017.

Landsbyklyngernes arbejde er præget af mange slags fællesskaber. Man har tæt kontakt, og en dagligdag hvor de fleste kender hinanden og hvor man både bakker op om de fælles fremadrettede initiativer og i modvind, når der er samfundsmæssige udfordringer som vil ramme landsbyerne. Landsbyklyngerne og landsbyerne i det hele taget, kan derfor være et godt eksempel på, hvordan man selv i en globaliseret, digitaliseret og fragmenteret verden stadig kan have sammenhængskraft og fællesskab, hvis de tager arbejdet på sig. Fællesskabsdannelser er landsbysamfundets styrke, og hvis de

kan forvalte det, kan organisere det og kan forholde sig til, at borgernes deltagelse er foranderlig, fordi den sags fællesskaber det er baseret på, er fællesskaber der er matchet med den individualiserede levevis i det senmoderne samfund.

Der ville der nok aldrig kunne forekomme en fuld *borgermagt*, som Arnstein beskriver den i trin [8]. En fuldkommen borgermagt tolker jeg som at borgerne kunne overtage styringen af et samfund. De overordnede rammer for eksempelvis *Favrskov4ren*, er sat af Gentænk Landsbyen og derved af Favrskov Kommune i egenskab af tovholdere, men de interne rammer er derimod sat af fællesrådet selv, der har formålsbestemt landsbyklyngens vedtægter, visioner og mål for fremtiden. Arbejdet i landsbyklyngen har i teorien potentialet til at fungere på trin [8] i Arnsteins *Ladder of Citizen participation*, med det perspektiv for øje, at de er et selvstændig projekt der kan leve videre efter Aarhus 2017, og derved blive deres egne magtholdere. I *Favrskov4ren* kan borgerne selv håndtere hele opgaven med planlægning, politik og styre eget program, f.eks. oprette begivenheder i et samfund uden mellemlid mellem borgeren og kommunen.

En del af den borgermagt, der defineres i toppen af Arnsteins stige, bliver efter min vurdering udmøntet i Gentænk Landsbyen og landsbyklyngerne (samt de andre tværkommunale projekter under Gentænk Landsbyen) ved, at man opfordrer landsbyerne, og andre byer generelt, til at blive mere engagerede i, og mere oplyste om skabe kontakt til hinanden med det mål, at borgerne gennem samarbejde og gensidig hjælp, opnår en styrke og en hurtigere vej til løsninger, end hvis alt skal foregå gennem kommunen. Derfor har det der bliver givet borgerne, en sammenlignelighed med værktøjer, mere end det har med egentlig magt. Dette er ikke nødvendigvis et problem, men hvilken betydning det har, sammenstillet med at stat og regioner lægger mere ansvar fra sig,

kommer i høj grad til at komme an på hvordan borgerne ser deres forhold til samfundet nu, og i fremtiden.

5.2. Delanalyse - Medborgerskab

Gentænk Landsbyen er, som nævnt tidligere, et projekt, der vil udarbejde metoder, arrangementer og processer, hvorved kulturen (repræsenteret ved Aarhus 2017) kan blive mere tilgængelig og komme tæt på borgerne i deres lokalområder, dér hvor de er. Ved at gøre dette, oplyser og forøger projekterne også borgerens viden om den lokale kultur, de lever i eller opbygger, og derfor arbejder Gentænk Landsbyen helt tydeligt med brug af medborgerskab og bottom-up, altså ved at tage udgangspunkt dér hvor borgernes egne problemer opstår, som beskrevet i min gennemgang af bottom-up metoden i kapitel 2. Det interessante ved medborgerskab er, at borgerne som deltagere i samfundsudviklingen er villige til at glemme den individualiserede interessedyrkning og selvudvikling, der eller synes at være den største synder som forhindring af det store fællesskab ifølge både Bauman og Giddens.

Som formuleret i ansøgningen om at blive nomineret til Europæisk Kulturhovedstad, fra 2011, har det været meningen at alle kulturprojekterne skal være decentraliseret styringsmæssigt, og også ledelsesmæssigt. Ligesom Pia Buchardt også har kunnet fortælle i mit interview med hende, har det altså været hensigten siden 2011, at op mod 90 % af projekterne skal styres der hvor de foregår, og ikke fra Aarhus 2017's sekretariats side. Dette er besluttet for at styrke projekternes holdbarhed og lokale forankring i regionen (Davis: 2011, 48). At decentralisere ved at give "magten" fra sig og ud til borgerne, skaber også den tillid, jeg har nævnt, i projekterne, aktørerne i mellem. I et udkast til projektbeskrivelse af Gentænk Landsbyen, står der at "det er vigtigt, at gøre det nemt for landsbyerne at komme i kontakt med projektgruppen og

kommunerne, På den måde, vil det skabe større tryghed ved at deltage i projektet, når kommunikationen fungerer.”¹⁵

Ligesom myndigheder, institutioner og kulturen generelt er blevet centraliseret i Danmark som følge af urbaniseringen i det senmoderne samfund, kan jo også Aarhus 2017 opleves som et potentielt centraliseret projekt, fordi det bærer Aarhus’ navn. De overordnede beslutninger i henhold til at der har været planlagt omkring Aarhus 2017, er grundlagt af sekretariatet, da det i sin tid var Aarhus der vandt titlen som Europæisk Kulturhovedstad. Med et projekt som Gentænk Landsbyen har Aarhus 2017 mulighed for at flytte magtinstanser og kultur ud i alle områder af kommunerne i Region Midtjylland og får derved gjort en indsats for at modvirke den centralisering, der kan være i projektet. Især ved at arbejde med bottom-up som metode, kan der tages fat om problemerne via borgernes egen tilgang til projekterne. Dette har siden ansøgningsprocessen for Aarhus 2017 været en hensigt, som man ser i dette citat fra ansøgningen til ECoC:

”Projektet vil generere en stærk grad af borgerinvolvering i Aarhus 2017 generelt, men i særdeleshed gennem lokale projekter, projekter med unge mennesker og gennem projekter og programmer skabt i samarbejde med foreninger og organisationer. [...] En række programmer er designet med henblik på at teste nye modeller for deltagelse i civilsamfundet. Vi forventer, at projekterne vil levere en række konkrete modeller for inddragelse, ejerskab og engagement.” (Davis: 2012, 32)

I mit interview med Pia Buchardt trækker hun flere gange tråde til hvordan en bottom-up tilgang og i arbejdet med projektet, har affødt den måde som Aarhus 2017 styres på nu. Hun lægger vægt på at Aarhus 2017 ikke er hovedansvarlige for alle projekter, men at op mod 90% af de kulturelle

---

¹⁵ Udkast til projektbeskrivelse. 15 februar 2013.

projekter der skal afvikles i 2017, er styret af initiativtagerne og kulturinstitutionerne selv, fordi ” (Aarhus-, red) 2017 har rollen at man er en sparringspartner, man er en dialogpartner hvor vi i fællesskab, kan man sige, løfter projekterne op” (Buchardt: 22. maj 2015. Bilag 2). Og altså ligesom i den oprindelige ansøgning fra 2011, kan Buchardt også fremhæve, at det slet ikke er på tale, at sekretariatet for Fonden 2017, skal varetage de mange kulturprojekter der får liv i hele regionen:

”sekretariatet i (Aarhus-, red) 2017 hvor der ikke er meget mere end 6-7 programmedarbejdere til omkring 150 projekter. Ik? så det betyder at 90 % af alle de projekter der er i 2017-programmet, de ejes jo af kan man sige, af projekterne selv. Af tovholdere, [...] de 5 museer, eller de tolv kommuner der er gået sammen om Gentænk Landsbyen fx, de ejer det jo selv. ” (Buchardt: 22. maj 2015. Bilag 2)

Det samme hører jeg hos Line Sørensen, der både har oplevet det i forbindelse med arbejdet med Gentænk Landsbyen, men også nu hvor hun sidder og er den i Randres kommune, der er tilknyttet Aarhus 2017, for teknisk afdeling på kommunen:

”... jeg står for at den primære kontakt til vores landsbyer, hvis de vil noget, hvis de har en god ide, som de skal have udviklet. Hvis de vil begynde at samarbejde med nabolandsbyerne om et forsamlingshus, eller noget andet, men de ikke ved hvordan de skal starte... så kan jeg tage en snak med dem om, hvordan får vi inviteret til et møde og hvad er det for nogle ting vi kan samarbejde om. Ligesom at være med til at facilitere processen. Og forhåbentlig få skabt et bedre projekt. ” (Sørensen: 04.06.15, bilag 3)

Efter et af møderne i Gentænk Landsbyen, fortalte Sørensen bl.a. at det tit slet ikke giver mening at nævne Aarhus 2017 for borgerne ude i landsbyerne, for hvis der gøres en indsats i lokalområdet, handler det meget mere om at borgerne i byen føler at det er deres projekt, end af det har noget med Aarhus

eller fremtidens kultur at gøre. For som Sørensen siger det, så er "det vi gør med hele landdistriktsindsatsen er, at bolden skal ligge ved borgerne. Jeg skal ikke komme og sige til dem, at nu skal i altså have lavet fortov eller nu skal i altså dit og dat." (Sørensen: 04.06.15, bilag 3), og hun lægger en klar linje for at det er borgerne der skal tage det ansvar, som hun, i kraft af Randers Kommune, er villig til at give dem: "De skal selv være tovholdere på det. Det er deres by og deres projekter, og det skal være det tempo de kan overskue. Så vi lægger vægt på at de selv har teten på det, og så skal vi jo hjælpe dem så godt vi kan." (Sørensen: 04.06.15, bilag 3)

Den anvendte metode bygger på at udvikle projekterne og skabe en gentænkt opfattelse af landsbylivet, i dialog sammen med borgerne i området. En af metodens styrker er, at man får fokus på ressourcer eller problematikker, der måske ellers var usynlige for beslutningstagere i en kommune eller regionsråd langt væk fra landsbyerne. Jeg vil analysere denne viden om bottom-up metodens virkning for det aktive medborgerskab i lokalsamfundene, i forhold til at se projekterne gennem Arnsteins kategorisering af borgermagt. Dette sker ud fra den påstand, at i en tid, hvor der magten i samfundet er blevet centraliseret, vil man via projekter som Gentænk Landsbyen og bottom-up metoder kunne skabe problemløsninger, der sætter borgerne i "kontakt" med samfundet igen og derved skabe tillid hos borgerne.

5.2.1. Magtfordeling i henhold til "A Ladder of Citizen Participation"

I arbejdet med mine interviews fremstår forskellige facetter af de mere eller mindre implicite magtforhold, der er gældende i de gentænkte projekter. Fælles er overordnet den holdning, at magten er startet oppefra, for derefter at være blevet overladt til borgerne med tiden. Eksempelvis giver både Jørgen Møller og Mette Byrgiel indirekte udtryk for, at en opstart af en landsbyklynge

kræver en eller anden slags professionel viden til at facilitere projektet succesfuldt. Men som Møller fortæller det, kommer de som forskere og/eller konsulenter "... ikke som sådan nogle alvidende mennesker der, selvom vi godt i princippet ved alt, så ved vi jo ikke nok om, hvad der foregår derude i de forskellige samfund. Det ved de jo! Der er de eksperter og skal fortælle os.". Der afspejler sig en tydelig tendens, der bevæger sig fra at have udgangspunkt i *top-down*, til at benytte *bottom-up* i det Møller udlægger, men også som Byrgiel Bach forklarer det:

"Det vi siger er, at vi som kommune og institutioner som sådan, så hjælper vi med at facilitere – vi skaber kontakterne mellem landsbyerne, og så er det sådan set dem, der mødes. Og der har vi så lavet nogle forskellige – eller vi afprøver nogle forskellige netværksmodeller. Nogen de fungerer måske rigtig godt og andre – det prøvede vi en enkelt gang og fandt ud af, at det måske ikke var en så god ide, men det – det er noget af det, vi har startet op nu." (Byrgiel Bach: 20.04.15, bilag 1)

Især Jørgen Møller og den metode han har fundet givtig i forholdt til at opbygge landsbyklynger, er at starte organiseret med kommune, konsulenter og forskere til at lægge principperne fast, for derefter at lade landsbyklyngerne leve deres eget liv. Jeg var som interviewer interesseret i at høre, om han nogensinde har mødt modstand fra de lokale, da hans måde at gå til opgaven er via universitetsforskning, konsulentarbejde og rammer han selv har udviklet:

"Nej, jeg synes egentlig at folk har været meget åbne, og når de har fundet ud af at de der forskere, de ved faktisk godt hvad de snakker om... - vi har jo haft et privat konsulentfirma indover, sådan et enmandskonsulentfirma der hedder "Nærdemokrati", han har været selvstændig konsulent i 30 år. Han har holdt 1000 borgermøder og kan det der på fingerspidserne ikke os, så jeg synes hurtig vi kommer i dialog med folkene, fordi de har følt sig trygge ved os og vi har ikke noget intention med at rende over ende med dem. Ikke fordi de har bestemt tempoet, for vi har også sørget for at holde noget fremdrift i projektet

og indkaldt til møder, bestemt dagsorden og [...], når der er lavet en vision og en strategi, og så er det altså borgerne i de forskellige landsbyer, der har været med til det. Vi har sådan set bare samlet op, lavet referater og systematiseret tilgange, og det tror jeg sådan set at vi har vundet meget respekt ved at gøre det på den måde. Vi kommer ikke som sådan nogle alvidende mennesker der, selvom vi godt i princippet ved alt, så ved vi jo ikke nok om hvad der foregår derude i de forskellige samfund. Det ved de jo! Der er de eksperter og skal fortælle os" (Møller: 08.06.15, bilag 4)

Med den tilgang til mødet med landsbyerne, benytter både Favrskov kommune, forskerne fra Aalborg Universitet og deres konsulenter som udgangspunkt trin [3] i Arnsteins stige, men bevæger sig hurtigt til trin [4]. Således at magtforholdet går fra at *informere* borgene om deres rettigheder til at *konsultere* deres ansvar og muligheder. Dette er borgernes første skridt på vejen mod medborgerskab. Dog manifesterer det sig ofte i en envejskommunikation på disse trin, uden mulighed for udviklende feedback eller forhandling, jvf. min fremlægning i kapitel 4.

Dette eksemplificeret ved, at Aarhus 2017 og Gentænk Landsbyen har sat rammerne og informeret om budget, og ved at Jørgen Møller har taget erfaringer fra hver klynge videre til den næste med temaer og retningslinjer for, hvordan man bedst opbygger en klynge effektivt. Men som både Byrgiel og Møller beskriver, så er magtholderen en slags fødselshjælper, der skal sætte arbejdet med landsbyklyngen i gang. Når Byrgiel Bach bruger udtrykket at de skal "hjælpe med at facilitere", understreger hun den ikke-neutrale rolle som kommunen har. Især i kraft af at hun, som repræsentant fra Favrskov kommune og som tovholder på selve projektet med Gentænk Landsbyen, må regnes for interesseret i at omtale procesarbejdet positivt. Det samme ses gældende for Møller, der logisk set er fortaler for de metoder han selv har udviklet gennem sin forskning.

Line Sørensen fra Randers kommune gav ligeledes et eksempel på et borgerdrevet projekt, der befinder sig på trin [3]:

”I forhold til fundraising, kan det også være at hjælpe med at finde de rigtige fonde at søge, og hjælpe dem med at søge, lave en ansøgning og hjulpet dem med hvad det er for nogle ting, de skal lægge vægt på. Sådan meget generelt handler det om at sparre med dem med de ideer de kommer med. Få kvalificeret deres ideer. Få formet nogle gode projekter, hjulpet dem med at fundraise på det, og få dem til at gennemføre det.” (Sørensen: 04.06.15, bilag 3)

Helt specifikt havde hun på daværende tidspunkt (Juni 2015, red.) arbejdet med en henvisning fra en borger, der var interesseret i at skabe noget i sin landsby lidt uden for Randers:

”Det er ude i Øster Bjerregrav, der var en der ringede og sagde, at han havde fundet mit nummer på nettet. Han havde en idé til en plads oppe ved mellem skolen og hvad ligger der deroppe, børnehave eller noget i den stil, hvor at der var plads til noget, et rekreativt område, med plads til noget parkour, noget skaterbane og nogle forskellige ting, og vi så snakker om, at, er det noget der står i deres udviklingsplan, er det ham der har fået den gode ide? Hvem er det han har opbakning til, og hvem er det det her projekt det skal være for? Nå jamen der var lige nogle ting han skulle tænke over, og hvem skulle være samarbejdspartnere, og når han så havde gjort det, så skulle han kontakte mig igen og så skulle vi tage et møde, hvor han så får udfoldet ideen og hvor det er gjort mere konkret.” (Sørensen: 04.06.15, bilag 3)

Der er altså eksempler på flere slags opstartsfasen under arbejdet med landsbyerne gennem Gentænk Landsbyen, der ikke har taget en drejning med større inddragelse, men som via bottom-up gør denne proces mulig.

At *konsultere* på trin [4] er at invitere borgernes holdninger ind og kan, ligesom trin [3] at *informere* borgerne, være et skridt i den rigtige retning for deres fulde deltagelse, men hvis konsultationen af borgerne ikke bliver kombineret med

former for deltagelse, er der ikke nogen forsikring af at deres ideer vil blive taget i brug. Borgerne vil på denne måde, ifølge Arnstein, blot blive et statistisk redskab. Set fra borgerens side er der tale om en mild form for egentlig deltagelse, og "magthaverne" kan bruge disse trin til at dokumentere, at de har inddraget og gjort et stykke arbejde med at involvere grupper i samfundet til at deltage.

Dette trin er også gjort gældende i landsbyklyngen *Favrskov4ren* ved, at Byrgiel Bach på vegne af Favrskov Kommune og Gentænk Landsbyen deltager som en konsulterende hjælp til opstartsarbejdet. Årsagen til at landsbyklyngen rykker sig fri af dette trin er, at borgerne i landsbyklyngen selv skal tage over og styre alt arbejde i det lokale fællesråd. Fra 5. oktober 2015 blev konsulentarbejdet fra Byrgiel Bachs og kommunens side afsluttet. Det svarer til hvad Møller beskriver om den konsulterende funktion; at den løbende formindskes og afsluttes i de landsbyklynger, han er med til at facilitere. Fordi Gentænk Landsbyen i disse år kun tester måder at gentænke på, er Byrgiel Bach heller ikke fastlagt på hvordan magtforholdet skal være, og lægger til debat; "hvad kunne arbejdsdelingen så være mellem kommunen eller de klynger der er? Er det muligt at lave en arbejdsdeling der gør det lidt lettere for klyngerne?" (Byrgiel Bach: 07.07.15, bilag 5). De arbejdsprocesser der sker i alle aspekter af Gentænk Landsbyen frem mod år 2017, er derfor muligheder for at undersøge hvad der fungerer, når man vil inddrage borgerne i at tilrettelægge lokalsamfundene.

Ligesom *Favrskov4ren* nu kun består af frivillige borgere fra de fire byer uden styring af magthavere, repræsenterer Kristiansen i Ørsted heller ikke en autoritær magtinstans. Alligevel har projektet med Ørsted Kro også gennemgået en styring, der har udviklet sig til at blive bottom-up og medborgerskab:

”Så vi inviterede til et borgermøde her på kroen i juni måned, d. 12. juni 2013, hvor vi kommer med et oplæg. Og der kommer 50 mennesker, der plejer ikke at komme mere end ti eller syv måske. Og de sagde: Den vej I ser, det er den forkerte. Vi er med på idéen, men I skal se en anden vej. For vi havde forestillet os, at der var en 10-12 stykker der stimlede sammen, for det kunne vi godt finde, der hver ville smide 100.000 i og så købe stedet, men de siger: ”Vi vil også være med. Vi vil have lov til at købe en aktie for 1.000 kr.” Og så ugen efter holdt vi endnu et møde oppe i idrætshallen, og så havde vi formuleret om og lavet et nyt koncept, og så var det besluttet. Folkeeje, folkeaktiegruppen, med X antal aktier à 1.000 kr., for vi vidste jo ikke, hvor mange vi kunne sælge.” (Kristiansen: 07.07.15, bilag 6)

På den måde kan man se, at det magtforhold der kan ligge i spændingsfeltet mellem Gentænk Landsbyen og deres delprojekter, ikke er nær så skarpt optegnet i situationen omkring Ørsted Kro. I tilfældet med kroen i Ørsted er grænsen mellem initiativtagere og de deltagende borgere er så flydende, at projektet nærmest slet ikke har berørt de nederste trin af Arnsteins stige, men springer direkte til trin [5], *Forsoning*. Grunden til det vurderes at det borgerdrevne projekt i Ørsted starter midt på stigen er, at trin [5] er det sted hvor borgeren på lige fod med eksempelvis kommunen, selv faciliterer projekterne. Der er selvfølgelig stadig i det konkrete projekt en form for magtmyndighed på spil qua køb/salg af ejendom, drift af restauration og lignende, men Kristiansen har oplevet ”en velvilje fra kommunen, der er langt ud over, hvad jeg havde forventet.” (Kristiansen: 07.07.15, bilag 6).

Trin [5] *Forsoning* er netop det niveau, hvorpå borgerne begynder at få nævneværdig indflydelse. Dette trin tillader borgeren at advisere, men fastholder magthaverens ret til at bedømme hvornår denne advisering er legitim. Muligheden for borgerne at advisere projekter som landsbyklynger er netop sikret, fordi Aarhus 2017, som tidligere henvist, bruger bottom up-strategi til at opbygge de 90 % af deres projekter og arrangementer.

Magthaverne giver altså en del af magten fra sig på dette trin. Et eksempel på at projekterne Gentænk Landsbyen og landsbyklynger er på trin [5] af Arnsteins stige er, når Pia Buchardt fortæller at:

”.. Vi er stadigvæk i dialog, på den måde at alle de arbejds møder og projektmøder og hvad der ellers er, så er vi på nogle stykker af os, så er vi på cc, så det er måden hvor vi følger op, og vi er også i direkte dialog om de, du ved man får noget bevilling, noget 2017-støtte, så er der ligesom nogle milepæle osv. osv., så derfor er det stadigvæk et procesdrevet projekt, det vil det være lige indtil de manifesterer sig i ’17, ” (Buchardt: 22. maj 2015. Bilag 2)

Ifølge Buchardts udtalelse vil der altid være en del af alle projekterne under Aarhus 2017, der befinder sig på trin [5], for det er slet ikke hensigten af projekterne på den måde skal slippe kontakten til Aarhus 2017, før efter 2017. Men når det er sagt, viser trin [5] sig også ved, at disse specifikke projekter heller ikke selv er interesseret i at være uden kontakt til magthaverne, har mit indtryk været, både i styregruppen for Gentænk Landsbyen og i fællesrådet for *Favrskov4ren*. Og i den henseende, er Aarhus 2017s rolle ”... at koordinere det, men man er en ligeværdig partner med de andre kommuner, de andre aktører, som man ligesom skaber sin projektgruppe omkring, og den her kulturkonsulent ” (Buchardt: 22. maj 2015. Bilag 2)

På trin [6], som skildrer *medlemskabet* på Arnsteins ”stige”, begynder magten at blive redistribueret gennem forhandling mellem borgere og magtholdere; disse to grupper er enige om planlægning og ansvar gennem de fælles skabte strukturer. Borgerne får på denne måde mulighed for at influere resultatet af eksempelvis områdets lokalplan – så længe begge grupper finder det nyttigt at beholde partnerskabet. Det er altså et princip bygget op på at give og tage mellem borgere og kommune, så her deles ansvar for planlægning og beslutningsprocesser gennem fælles udvalg eksemplificeret ved styregruppen

for Gentæk Landsbyen. Mit argument vil være, at det er her landsbyklyngen befinder sig nu. Ikke fordi det er her de ender, men fordi at før vi når 2017 er det svært at eksemplificere landsbyklyngen (og de lignende projekters) magtfordeling under og efter afviklingen af dem.

Fra opstarten af både Aarhus 2017 og Gentæk Landsbyen, har det været intentionen, at borgerne selv skal kunne tage ejerskab af projekterne, som Buchardt påpeger det. Hun har været ansat i Aarhus 2017 siden 2012 og har deltaget på sidelinjen ved alt, der er foregået gennem Gentæk Landsbyens opstartsproces. Og som hun siger det, "Så er (det) sådan det kører nu; at 2017 har den rolle at det, at vi deltager der hvor vi også inviteres ind, og vi er i dialog med stort set alle projekterne, fordi det er et procesdrevet projekt, det er det vi har vundet på, det var et meget ambitiøs projekt, da Aarhus vandt over Sønderborg." (Buchardt: 22. maj 2015. Bilag 2)

Forhandlingen mellem borgere og Gentæk Landsbyen resulterer, via udviklingen fra trin [6], i at borgerne har en beslutningstagende delmagt over et arrangement, vedtægter eller en lokalplan de udvikler i deres lokalområde.

Borgerne har videre på trin [7], *den uddelegerede magt*, det overtag af magten i lokalsamfundet, der kan sikre udfaldet af vedtagne ændringer i landsbyen eller området. I mine cases, eksemplificeret ved at fællesrådet bag *Favrskov4ren* selv har udarbejdet interne og eksterne målsætninger, samt vedtægter for deres nystartede forening bag klyngen. I interviewet fra juli, altså før Byrgiel Bach trådte ud af *Favrskov4ren* som vejledende medlem fra kommunen, fremlagde hun denne fremtidsudsigte for klyngesamarbejdet:

"Det kunne være at de (i fremtiden, *red*) har fået opbygget nogle samarbejdsrelationer som kører uafhængigt af kommunerne i vid udstrækning og er som klynger, netop den samtalepartner som kommunerne har til de enkelte områder. Det tror jeg vil styrke landsbyklyngerne, for de taler

flerstemmigt, kan man sige. Og så kunne jeg jo også godt håbe på at de kunne blive ved med netop at kigge til hinanden. Jeg synes det er ærgerligt, hvis mange erfaringer og ideer skal køre op og ned fra kommunerne og ud i landsbyerne, men at det kan cirkulere mere på tværs af landsbyerne, direkte. Ligesom, vi er jo et foreningsland, så det ville jo være en forening på linje med så mange andre og foreninger kigger jo til hinanden, de kigger ikke ind til den offentlige forvaltning." (Byrgiel Bach: 07.07.15, bilag 5)

Byrgiel Bach giver her udtryk for, at kommunen har en interesse i, at Gentænk Landsbyen og dermed også Aarhus 2017 udvikler sig sådan, at landsbyerne selv samarbejder og ikke er afhængige af kontakten til de øvre myndigheder, og hun beskriver dermed også fremtidens udsigter for landsbyklyngen. Som Sørensen også formulerede det: " De skal selv være tovholdere på det. Det er deres by og deres projekter, og det skal være det tempo de kan overskue. Så vi lægger vægt på at de selv har teten på det, og så skal vi jo hjælpe dem så godt vi kan. " (Sørensen: 04.06.15, bilag 3). Hvilket potentiale medborgerskabet har i dette arbejde med fællesskaber, mener jeg blandt andet er noget af det der bliver pointeret i teksten af Arnstein. Borgerinddragelse fra magtholdernes side kan også være symbolsk, for gennem borgerinddragelsen, viser de borgerne at de er med på noderne; at de lytter og følger trends i samfundet.

5.3. Delanalyse - Aftraditionalisering

Som fremlagt tidligere i specialet har senmodernismen og aftraditionalisering været en kontekst gennem både mine teorier, begreber og analyser. Jeg vil i denne delanalyse derudover vise, hvordan man kan anskue en todeling af senmodernismens aftraditionalisering, igennem arbejdet med Gentænk Landsbyen. Det interessante spændingsfelt, som jeg ser det, er, at landsbyerne på den ene side imødegår aftraditionaliseringen i samfundet med selvudviklede projekter og løsninger, som netop er at skabe fællesskaber, samle sig, bygge

ting op sammen, skabe foreninger og lignende; altså metoder som vi kender fra det traditionelle samfund. På den anden side lægger hele Gentæk Landsbyen og Aarhus 2017 op til, at landsbylivet netop skal gentænkes; at det kendte, den traditionelle opfattelse af livet på landet, skal genovervejes og skabe nye muligheder i landdistrikterne, og den levemåde der findes i landsbyen er nødt til at forandre sig, for at det er muligt at leve et liv med de ressourcer der skal til. Disse to veje jeg ser, overlapper hinanden i samfundsforståelse og -syn, da eksempelvis landsbyklynger både er en ny (gentænkt og aftraditionaliseret) måde at organisere og leve livet i landsbyerne, og er et projekt der skaber fællesskaber og rykker landsbyerne sammen med det mål for øje, at de sammen kan fungere på en måde, der ligner de traditionelle landsbyers levevis, nemlig ved at samarbejde om at bevare skoler, aktiviteter og lignende i området.

Idéen om at forny tilgangen til livet i landdistrikterne, har også været tema for Gentæk Landsbyens projektbeskrivelse fra 2013:

”landsbyborgerne skal have fået en ny måde at tænke udvikling på – måske gå fra en traditionel tankegang om, at udvikling opnås ved fastholdelse af skole, brugs og forsamlingshus, til at udvikling kan ligge i det samarbejde der er i landsbyen og med andre landsbyer. Landsbyborgerne skal altså kunne se anderledes muligheder i landsbyen og gerne have opnået konkrete tegn på denne udvikling.”¹⁶

5.3.1. *Senmodernismens tveæggede sværd*

Hvis vi godtager idéen om, at Gentæk Landsbyen positionerer sig i de traditionelle fællesskaber, har Buchardt sagt det meget tydeligt ved at

---

¹⁶ Udkast til projektbeskrivelse. 15 februar 2013.

fremhæve den måde kommunen og projekterne arbejdede sammen og sporede sig ind på hinanden i begyndelsen af forløbet:

”Og så gjorde de det sådan lidt på en anden måde, at de inviterede nogle andre kommuner, andre landsbyer, sådan at de rent faktisk kunne sidde som er godt dansk; vi sidder over et godt måltid mad og det er en dialog, og vi styrer det og man får ligesom helt andre bud ind på. Og så gik de videre i forhold til, det er også en relation, det er noget man kender ude fra mindre bysamfund, landsamfund, man kan have det der med at vi ved jo selv det der at når man sidder til en middag, så begynder tingene sådan at løse sig op, og så tog de også det der med at man jo kender sådan kaffeslabberas på landet, det gik de også ind og brugte som en form med netværksmøde, for når kommuner normalt vil ud og invitere sine borgere til dialog, ja så foregår det måske i et mere eller mindre sterilt lokale, så allerede der blev det sådan en udfordring for hvordan man vil skabe rammerne, så det er jo sådan en metodeudfordring hele vejen igennem.” (Buchardt: 22. maj 2015. Bilag 2)

Især fremhæver Pia Buchardt her, at de interne udviklingsstrategier, der har været brugt i udviklingsarbejdet for Gentænk Landsbyen, har båret stærkt præg af det at komme tilbage til landsbysamfundets rødder og tage det bedste af det fællesskab, man mener der netop er grobund for i landsbysamfundene. Det er en metode, der således bevidst er gjort brug af fra Aarhus 2017s side, også med en hensigt om at lægge stilen ned gennem projekterne.

Og som hun fortæller videre om metoden:

”Så er du jo valgt, frem for nogle andre, så vil du også gerne bidrage, det er også den her generøsitet i det, at man så, så har vi også lavede et godt måltid til dig, ing? Så der er det, det er også en relation, det er også et fællesskab, det er en form som er meget sådan menneskelig, ik? Som ligesom åbner op. Så det var også... det var sådan, og så kom det her med at det kunne være et landsbytræf imens. En landsbymesse, ik? Og så begyndte der at blive skabt ideer og kontakter på tværs. Og så er der flere og flere kommuner der så

begyndte at forstå, nåh, er det det det handler om! ” (Buchardt: 22. maj 2015.
Bilag 2)

Hun fremhæver her at metoden de har brugt i mødet mellem Aarhus 2017 og kommunerne netop har affødt en traditionel fællesskabsfølelse, hvor man mødes over mad, kaffe eller som en traditionel forsamling i landsbyerne, i stedet for at invitere landsbyerne ind på Aarhus 2017s hovedkontor i Aarhus.

For Byrgiel Bach er selve den originale landsbykultur, som hun henviser til i nedenstående citat, en faktor at tage hensyn til i samarbejdet gennem Gentænk Landsbyen:

”Kultur har mange niveauer. Vi har også nogle kulturtilbud, som skal være inde i storbyerne, og så skal vi også tænke på, at kultur er jo også det liv vi har imellem os, altså mennesker imellem. Og landsbykultur er et af de elementer, og som vi kan se bliver brugt inde i byerne nu, så. Man skal hele tiden tænke: hvad er det samarbejdet går ud på, og hvordan kan vi så netop også selv udvide vores måde at tænke samarbejdet på.” (Byrgiel Bach: 20.04.15, bilag 1)

Jeg analyserer derfor antydningen af traditionelle fællesskaber i forhold til en udtalelse Byrgiel Bach giver i mit første interview med hende:

”noget af det man fremhæver i byerne i dag og noget af det livsstilsekspertes fremhæver lige nu og har fokus på, også i byerne, det er faktisk noget af det der allerede findes eller hvad kan man sige ude i landsbyerne, og det er jo sådan noget af det, man skal have trukket frem og sige; det er noget af det, at byerne lærer af landet.” (Byrgiel Bach: 20.04.15, bilag 1)

Der er altså i Gentænk Landsbyen forskellige relationer i forhold til i de gamle fællesskaber, der kommer i spil, selvom menneskers tilknytning til én specifik lokalitet i dag nærmest betragtes som en rest fra en uciviliseret fortid, mens individet i den senmoderne tilstand, er begrebsliggjort som løsrevet fra det stedsbundne, jf. Giddens.

Det mere logiske udfald af aftraditionaliseringen i det senmoderne samfund er, at landsbyerne skal genopfinde sig selv for nødvendigvis at kunne overleve, som Byrgiel Bach forklarer interview nummer to:

”Jamen for det første så er det en måde at få øjnene op for at gentænke den måde man tænker på sig selv som landsby, eller den måde vi tænker hvis vi skal udvikle altså faktisk en gentænkning i at udvikle tænkningen som landsby er den ene måde, det de så skal gøre frem til 2017, er at få konkretiseret hvad det er de samarbejder om, så skal de præsentere sig i en eller anden form for arrangement hvor man kan se, jamen hvad er det, det her fællesskab har produceret, vi skal ligesom have en eller anden form for arrangement og et eksempel på hvad et samarbejde det kan medføre. Og det vil jo være forskelligt for de forskellige landsbyklynger der bliver lavet, og det interessante vil jo være, at vi gerne vil at de kunne invitere hinanden ud til at se hvad man har gjort i den her landsby og hvad gør man for at bruge hinandens erfaringer. ”
(Byrgiel Bach: 07.07.15, bilag 5)

Her åbner Byrgiel Bach op for, at ligegyldigt hvilken slags fællesskaber der bliver skabt, er hun klar til at anse dem som nødvendige fællesskaber, men at det er ude af hendes hænder, fordi hun faktisk ikke ved, hvordan det her vil udvikle sig for borgerne. Og på den måde henholder hun sig også til den linje og de visioner, der er lagt fra de første projektbeskrivelser side om, at det vigtigste er processen, for processen med at gentænke den måde der leves i landsbyerne på.

På samme måde, var man i 2013 også åbne for hvad udviklingen af arbejdet med Gentænk Landsbyen skulle bære af frugt, vigtigt er det, at ”projektets overordnede formål er at GENTÆNKE landsbyen, så den udvikles og nytænkes

gennem en proaktiv proces og så den også fremover er en bæredygtig og attraktiv del af den danske samfundsstruktur.”¹⁷

Som Giddens også påpeger, er det senmoderne samfund blevet både antiautoritært, normløst og frigjort af traditioner. Derfor nytter det ikke hverken at se på landsbyerne eller arbejdet med dem, som man hidtil har gjort. Når aftraditionalisering i samfundet udfordrer vores vante begreber om hvordan selve byerne skal fungere, kan man selv vælge til eller fra om hvordan rammerne og sit liv skal være. At nytænke landsbylivet i klyngesamarbejder, er derfor for Møller en af de bedste måder man kan udvikle samfundet på:

”For der er folk nok, der er ressourcer nok, der er ildsjæle nok, der er ledige nok. Så er man nødt til at centralisere tingene og ikke det modsatte, for det er der simpelthen ikke ressourcer til, så de har det princip der hedder: én ting, ét sted! Så siger folk, det kan man da ikke få landsbyer til at lukke sig selv eller nedlægge ting, men jo det kan man godt. Når man kan se at det bliver faktisk meget bedre badminton ved at spille ét sted. Det bliver meget bedre at gå i skole, for så kan de, kan man få en god friskole ikk ’os? ” (Møller: 08.06.15, bilag 4)

Jørgen Møllers teori om hvilke metoder der skal gentænkes i landsbyerne, er interessant derved, at han taler om centraliseringen i forhold til decentraliseringen. Altså at landsbyerne, via evt. klyngesamarbejde, skal være deres egne centrum, i et Danmark, hvor det ellers er de 10 største byer, der ses som katalysator for centraliseringen. I forhold til at gentænke landsbyerne og også at videreudvikle klyngesamarbejder, fremlagde han i mit interview med ham, hvordan landsbyerne måske kunne overleve ved at være temalandsbyer eller en form for niche-landsbyer:

---

¹⁷ Fra Gentænk Landsbyens interne projektbeskrivelse den 27 maj 2013

”Så er der en masse smålandsbyer uden omkring central-landsbyerne, som egentlig også har en masse kvaliteter. Dem synes jeg man skulle tage at udvikle efter speciale brands, lad os kalde dem... Sådan fx kunne man sige én landsby, de vil gerne være kendte som iværksætterlandsby. [...] Eller der kunne også være en landsby der synes, vi kunne godt tænke os at være en sundhedslandsby. [...] Vi kalder det et brand eller et tema. Temalandsbyer! Så den om den der centrale landsby hvor den der service er, der har du så nogle byer som er forskellige.” (Møller: 08.06.15, bilag 4)

Og videre:

”Så folk der har sådan nogen ideer om at bo i sådan en fin kulturarvslandsby hvor det hele det er lækkert og ... de skal i hvert fald ikke ud til en iværksætterlandsby, så bliver de frustrerede. De skal flytte ud til en anden landsby, hvor de prøver at gøre landsbyen så smuk som muligt. Klippe hækkene til Sankt Hans og alt muligt. For jeg tror ikke der kommer så meget godt ud af at blande de der mennesker der er så forskellige. De kan jo være sammen i klynger, ikk’os? Så her har du kulturarv, og her har du heste osv. så tror jeg der kan opstå mange speci... Øh mange sjove ting, når man begynder at arbejde sammen.” (Møller: 08.06.15, bilag 4)

Hans iagttagelser er relevante for analysen da de giver et eksempel på en virkelig nyskabende udvikling af aftraditionaliseringen i landsbyerne. Med disse idéer om det nye slags landsbyliv, taler Møller sig også ind i en konsensus om at de forestillinger Bauman har om fællesskabernes udvikling, ikke er nuancerede nok. For mig at se mangler Bauman et metasyn på fællesskaberne i fællesskaberne, som det Møller fremlægger her.

For Line Sørensen i Randers Kommune handler det om at forny måden at leve på i landsbyerne, også bare om overlevelse for byerne:

”Også mere byer der kan overleve. Byer der også skal være her i fremtiden, at fremtidssikre en landsby. Der er så meget snak om urbaniseringen, og at folk de flytter den ene vej og den anden vej og gør de nu egentlig også det? Vi kan

se på vores tilflytter- og fraflytterbalancer, at folk de flytter fra de helt små byer til de lidt større byer - hvordan skal vi forholde os til det? Hvis vi laver de her klyngesamarbejder, bliver der så naturligt nogle centerbyer, og dør de her helt små byer? Fx vi har byer med 11 og 15 og 17 indbyggere. Er det ok at sige at de skal bare have lov at være deres, og så snart de så ikke længere er der, er det så okay at det lille bitte samfund det ikke er der mere, eller er der noget helt særligt der er værd at kæmpe for? ” (Sørensen: 04.06.15, bilag 3)

Som det er sig gældende med alle dem jeg har interviewet og de debatter jeg har deltaget i gennem det sidste halve år, findes der ikke nogen der prøver at finde en ”løsning” på urbaniseringen, for den er egentlig en unægtelig tilstedeværelse i vores samfund. Tilsyneladende er det der arbejdes på, både hos kommunerne og i landsbyerne, er at finde ud af at leve ligeværdigt med byerne, fordi udviklingen i samfundet ikke kan lade være med at trække den negative hale efter sig, at ressourcerne i højere grad bliver trukket væk fra der hvor der er færrest at bruge dem på, og ind til centralbyerne i hver kommune. Det synes at Gentæk Landsbyen leder efter en balance mellem det lokalsamfund vi kender, og den ukendte udvikling der logger i fremtiden.

5.4. Diskussion af analysens resultater

I gennem mit arbejde med at studere landsbyklyngernes tilblivelse som projekt under gentæk Landsbyen, har jeg lagt mærke til hvordan de enkelte landsbysamfund i højere grad integreres til sammenhængende, kommunale samarbejdsområder, hvor grænsen mellem landsbyerne skal forstås mere flydende. Det er derfor også områder hvor muligheden for større beslutninger om livet i landsbyerne ikke kun tages i kommunen, men også i netværk og nye fællesskaber. Landsbyklyngerne giver her et nyt grundlag for landsbyerne, og for borgerne giver landsbyernes deltagelse i Gentæk Landsbyen en forøget medborgerskabsfølelse, fordi byer og borgere gennem projekterne føler en

meningsgivende dagsorden. Borgeren som individ forholder sig ligeledes i højere grad til sit samfund og lokalområde ved at deltage i fællesskaberne der bliver skabt. Individualiseringen for den enkelte borger i projektet skal derfor også kunne spille sammen med viljen til fællesskab.

Adskillelsen af den sociale relation og det geografiske rum fremgår hos Giddens og Bauman som de største udfordringer for at det senmoderne menneske kan skabe varige fællesskaber. Selvom denne teoretiske anskuelse ikke er sagt af nogle af mine interviewpersoner, ser jeg mange af de italesatte problemer i landdistrikterne og med arbejdet i Gentænk Landsbyen og landsbyklyngerne, knytte sig op på at landsbyerne har en status som et sted hvor tiden står stille og hvor mobiliteten er ikkeeksisterende. Det er om ikke andet et af de problemer som landdistrikterne er nødt til at forholde sig til, da meget af det fællesskab der skaber der, er afhængigt af om man bor tæt på hinanden eller har samme interesser inden for en rimelig tilgængelig afstand. Men jeg ser også at netop at arbejdet med at igangsætte medborgerskab og at implementere en metode som bottom-up, er med til at forbinde mennesker og steder igen, eksempelvis helt konkret i landsbyklyngerne, der jo ser ud over bygrænserne for at skabe et større netværk af mennesker med samme hensigter for deres lokalområde.

Lokale fællesskaber ser ud til at vokse frem, når mennesker oplever et behov herfor, men hvis grundpointen fra min analyse er, at lokale fællesskaber opstår, hvis folk føler et behov for det – og/eller provokeres til det - så er det interessant at se på, hvorvidt lokale fællesskaber kan vokse frem af andre og mindre rammestyrrede omstændigheder end hvad Aarhus 2017 er. Det bedste eksempel til at underbygge det positive udfald af den undren, er Dag Kristiansen og fællesskabet omkring kroen i Ørsted. Dog skal jeg indrømme, at det også er en generel iagttagelse jeg har gjort mig ved min tilstedeværelse ved

de debatter, messer og diskussioner der har været i kølvandet på Gentæk landsbyen. Både herfra, og ud fra hvad tovholderne fra de forskellige deltagende kommuner fremlægger til møderne i Gentæk Landsbyen, er viljen til at løfte i flok, skabe netværk og at tage et ansvar, nemlig stor ude i landsbyerne.

En væsentlig pointe på baggrund af analysen er, at den idé som eksisterer i den anvendte teori om, at sociale relationer i det senmoderne og aftraditionaliserede samfund i stigende grad er udlejret eller i hvert fald adskilt fra stedets betydning, både kan bekræftes, men også kan diskuteres. Via analysen af traditionsbundne opfattelser af landsbyen over for det aftraditionaliserede i især projektet med landsbyklynger, vil jeg vise at samfundets udvikling fra det traditionelle til det senmoderne ikke nødvendigvis betyder at traditionelle metoder ikke er overleverede. Selvom det traditionelle samfund overvejende er forankret i den livsværdi, hvor familier, foreninger, og landsbyer fungerede omkring det nære og overskuelige fællesskab, ser jeg at Gentæk landsbyen og landsbyklyngerne i dag bruger det traditionelle fællesskab til at udvikle en dynamik i landsbyerne, der kan bistå den udvikling der efterspørges i de danske landdistrikter.

Hvor man i de traditionelle fællesskaber hovedsageligt arbejdede sammen og relaterede til hinanden til gavn for hele gruppen af nære relationer, ser man nu, er at de fleste mennesker stiller det krav til fællesskabet, at det skal være noget de kan tilgå og fravælge, som det passer ind i den fragmenterede hverdag jeg har beskrevet via senmodernismen.

Projekterne i landsbyklyngerne udvikles af landsbyerne, og udfolder og afprøver landsbyernes idéer om at gentænke sig selv som landsby, så udgangspunktet er, at man som landsby forholder sig til sig selv: hvad man står for, og hvordan man ser landsbyens fremtid, ligesom bottom-up metoden

foreskriver det. Deltagelse gennem medborgerskab kan således tilrettelægges, og via Arnstein, anskues som en løbende proces, hvor man som borger enten kan deltage i alle faser eller gå mere til og fra ved netop de emneområder, som har ens særlige interesse, ligesom også Bauman beskriver *knagefællesskabernes* kendetegn. Det vigtige er derfor heller ikke metoden i sig selv, men processen og det, at borgerne føler ejerskab af, og forståelse for de beslutninger som træffes. Samtidig kan man diskutere om, det at lægge så meget ansvar på medborgerskabet er en skjult dagsorden, når man tager tilbagerulningen af staten tilbage.

Ved at bringe Arnsteins essay ind i analysen af medborgerskab, afsløres det at magtholdernes dagsorden er implicit i mange rammesætninger for projekterne og at Arnsteins stige, med dens fokus på magten, kan være en rangorden for borgernes følelse af deltagelse i en begrebsmæssig eller praksis niveau. Deltagelse i samfundet er dog også henvist til en slags afmagt hos Arnstein, hvor det i stedet kunne det have været en proces med social læring. Det er fordi "stigen" i høj grad beskriver forholdet mellem ikke-deltagelse og borgerkontrol på en meget unuanceret måde. En kritik af teksten er at dens påstande om magtforhold indebærer, at det givne kulturpolitiske problem forbliver konstant, og at det kun er aktørernes tilgang der er varierende fra trin til trin. Arnstein undlader derved at fange den dynamiske og udviklende grad af brugerinddragelse der konstant er gældende i projektarbejdet. Modellen nuancerer heller ikke borgere der kan søge forskellige metoder til involvering i forhold til forskellige emner og på forskellige tidspunkter, eller at nogle borgere ikke ønsker at være involveret eller deltagende. Disse problemområder omkring Arnsteins konceptualisering af borgernes engagement, peger alle i retning en vurdering af deltagelse som mere kompleks end stige-metaforen kan foreslå. Borgernes deltagelse i Gentænk Landsbyen eller landsbyklynger

har, som nævnt i analysen, allerede overvundet mange af de barrierer, der er beskrevet i Sherry Arnsteins essay, og har derfor flere facetter af magt at spille på.

Et argument jeg også hører udtrykt fra både Sørensen i Randers Kommune og Byrgiel Bach i Favrskov Kommune, er at man i kommunerne håber, at borgerne indser, at et medborgerskab og samarbejde i den forbindelse kan give lokalsamfundet den styrke der skal til. Som konsekvens af strukturreformen i 2007 (Danske regioner: 2014) hvor amterne blev nedlagt og kommuner slået sammen, er der blevet længere mellem borgerne og myndighederne. Derfor kan man også diskutere om al denne forherligelse af bottom-up og medborgerskab, er initiativer der er med til at fremhæve en tilbagerulning af statens ansvar for at kunne rumme hele Danmark. Bottom-up og medborgerskabet i projekterne, kommer altså i høj grad til at handle om, at der ikke vil ske noget, hvis ikke der handles.

De svagheder som bottom-up og den store brug af medborgerskab bærer med sig, er således også svagheder som vil findes i Aarhus 2017 og Gentænk Landsbyen. Problemet der ligger i at arbejde med bottom-up og medborgerskab, er at det giver resultater der svære at sætte på formel. Dette giver igen en lang række projekter der efter 2017 vil være svære at evaluere på, fordi man ikke kan kvantificere udfaldet. Især med det fokus jeg lægger her i specialet, konkluderer jeg fremkomsten af forskellige slags fællesskaber og tillidsskabende forhold mellem lokalsamfund og kommune, eksempelvis. Dette er succeskriterier der bliver svære at måle og udregne effekten af. Derudover tror jeg ikke at bottom-up ikke i sig selv er stærkt nok som paradigme, eller endda som perspektiv, til at holde sammen på sådanne indsigter i fremtiden.

Så hvor ligger selvkritikken fra Gentænk Landsbyen og Aarhus 2017? sandsynligvis er den først tilgængelig, når Aarhus bliver afviklet eller evalueret

i årene efter. Jeg synes at kunne se via min analyse, at der er helt bestemte ting man i projekterne er sammen om, og så er der modsat en støttefod plantet i medborgerskabet, et ansvar lagt på at der findes den tillid, de fællesskaber og den frivillighed i landsbyerne, som der ønskes. Det projekterne har brug for, er ikke kun de flydende smags-fællesskaber, men også at der findes forankrede fællesskaber mellem borgerne og byerne. For er det nok at facilitere ved at reproducere projekter der er testet og fungerer?

6. KONKLUSION

6.1. Opsummering af specialet og svar på problemfeltet

Jeg har i mit speciale givet et forslag på at undersøge hvordan de senmoderne tendenser spiller ind på værdierne et projekt som Gentænk landsbyen. Det har jeg vist ved at det senmoderne og det aftraditionaliserede *clasher* i et projekt som Gentænk Landsbyen, ved både at udfordre og udvikle vores forståelse af fællesskabet og medborgerskab gennem visionerne for delprojekterne, deriblandt landsbyklynger. Der er ingen tvivl om at fællesskabet og medborgerskab allerede er til stede i landsbyerne, men det Gentænk landsbyen går ind gør, via Aarhus 2017, er at påvirke det allerede eksisterende og give grobund for nye måder at skabe fællesskaber på. De sociale relationer og fællesskaber der er skabt gennem Gentænk Landsbyens arbejdsprocesser, er i tilfældet med landsbyklynger bundet til det lokale, så der hvor det underbygger principperne for levevilkårene i det senmoderne samfund, er at hovedparten af borgernes sociale og professionelle relationer ligger uden for lokalområdet – et forhold, der stemmer overens med antagelsen om en adskillelse af sociale relationer og lokalitet i det senmoderne landsbyliv, som både Giddens og Bauman teoretiserer om det.

Dog ændrer denne påstand sig markant, når man går ind i kernen af delprojektet med landsbyklyngerne, der virkelig har fået de lokale borgere til at samle og organisere sig. I princippet, som tidligere nævnt, handler denne samling af kræfter også om at dyrke en fælles sag, og delvist også om at være en del af projektet Gentænk Landsbyen frem mod afviklingsåret for Aarhus 2017 – altså de forskelligartede fællesskaber. I det senmoderne landsbyliv som jeg har iagttaget det i delprojektet landsbyklynger, forekommer sociale relationer således tydeligt stadig at være forbundet til stedet, på trods af

Giddens teorier om det modsatte, i henhold til hans påstand om at tid og rum er blevet adskilt i det senmoderne samfund. Den måde, hvorpå fællesskabet og medborgerskabet i disse situationer er forbundet til stedet, afhænger af forskellige faktorer i delprojekterne og i Gentænk landsbyens dagsorden, hvilket igen kræver en ny kontekstuel forståelse for hvert kulturelle projekt man vil etablere i landdistrikterne, kontra Giddens' entydige idé om at det er problematisk at være bundet til et fysisk sted, i det senmoderne samfund.

Efter at have analyseret de forskellige informanternes udtalelser om hvordan fællesskab og medborgerskab optræder sammen i Gentænk landsbyen, kan jeg derfor konkludere at forholdet mellem det traditionelle og det aftraditionaliserede samfunds fællesskabsdannelser kan begrebsliggøres i det senmoderne landsbyliv via de mange forskelligartede fællesskaber, projekterne eller delprojekterne avler. Derudover virker det ikke til at der skelnes mellem værdierne for henholdsvis *knage-fællesskaberne*, eller det forpligtende fællesskab mellem nære relationer.

Hovedperspektivet i analysen var at definere de fællesskabsorienterede processer, som Gentænk landsbyen afstedkommer i deres delprojekt landsbyklynger, og selvom de forskellige klynger adskiller sig fra hinanden i forhold til bagvedliggende målsætninger og definerede emner, beskæftiger de sig alle med at etablere nye fællesskaber og gennem samarbejde at styrke medborgerskabet i landsbyerne og landdistrikterne. Hvilket Aarhus 2017 og Gentænk landsbyen altså har muliggjort ved at drive processerne og arbejdsfaserne for udviklingen af dem, via en bottom-up strategi.

Den måde Gentænk Landsbyen og delprojektet landsbyklynger altså forholder sig til aftraditionaliseringen, som jeg tolker ind i projektet som en samfund-baseret kontekst, er ved at udvikle deres projekter og arrangementer i spændingsfeltet mellem allerede konstituerede, traditionelle fællesskaber og

måder at samles på i landsbyerne, overfor at foreslå og teste helt nye måder at opfatte byer, lokalsamfund og samarbejde på.

De fællesskaber Gentænk landsbyen derfor kan skabe i de senmoderne landsbyer og lokalsamfund er afhængige af borgernes deltagelsesform. Således er der både skabt mange afarter af den slags fællesskaber som Zygmunt Bauman kalder *knage-fællesskaber*, men også lagt grobund for at samarbejde kan ske ud fra mere traditions-bårne måder at mødes på, ligesom Pia Buchardt fremhævede det i forhold til metoderne "12 til middag", "kaffeslabberas" og "landsbytræf".

Den rolle medborgerskab og bottom-up metoden har, er i høj grad at forene borgere og det liv der leves i landsbyerne, med kommuner og region. Det virker i høj grad til at borgerne føler sig hørt og bliver givet mange muligheder for at komme på banen i forhold til at udviklingen af delprojekterne. I et større perspektiv, giver bottom-up metoden for Aarhus 2017, en mulighed for at vise de forskellige aktører i hele region Midtjylland, at de mange kulturprojekter i høj grad er deres til at udvikle. På den måde kan man håber at arrangementer og projekter i 2017 vil afspejle de mange forskellige byer og de store områder de er i spil, fordi Region Midtjylland er valgt som samarbejdspartner.

Aftraditionalisering har den betydning for et projekt som Gentænk landsbyens, at hele temaet omkring at gentænke samfundet, skriver sig ind i en allerede eksisterende samfundsudvikling. Herigennem vil fokuseringen på de traditionelle fællesskaber som jeg synes man kan udlede af hele konsensusen omkring gentænk landsbyen, give nogle interessante debatter om hvad livet i de danske landdistrikter er, og hvordan det forstås, både af dem der lever det, og dem der ikke kender til det. På den måde bliver gentænk landsbyen et projekt der står i spændingsfeltet mellem fortid og fremtid (Aarhus 2017f: u.å), når det handler om hvordan projektet overordnet varetager denne proces.

6.2. Overvejelser af mit arbejde

Jeg har gennem hele min specialeproces vidst at specialet skulle handle om Gentænk Landsbyen, men det har været en udfordring at der har været så mange forskellige retninger specialet kunne tage, og derfor famlede jeg længe blinde overfor at finde det helt rigtige fokus. Dette bærer mine interviews desværre præg af, da de starter ud meget overordnet i eksempelvis mit første interview med Mette Byrgiel Bach og mit interview med Pia Buchardt fra sekretariatet Aarhus 2017. Derefter interviewede jeg Jørgen Møller og Line Sørensen på baggrund af min deltagelse i de møder der blev holdt i styregruppen for gentænk Landsbyen. Det sidst interview med Byrgiel Bach, samt med Dag Kristiansen er afviklet i henhold til at undersøge landsbyklynger. Således har min egen usikkerhed på min proces påvirket det faktum at jeg kunne have haft målrettet mine interviews meget bedre, så jeg eksempelvis også havde haft tid til at interviewe personer fra fællesrådet bag *Favrskov4ren*. Muligheden havde måske også været der for at have aftalt flere interviews med repræsentanterne fra de forskellige kommuner der sidder i styregruppen for Gentænk landsbyen, eller haft tid til at besøge de lokale tiltag ude i landsbyerne i hele Region Midtjylland.

I mine interviews fandt jeg forskellige indstillinger til de lokale fællesskaber og medborgerskab i landsbyerne. Men resultaterne af at jeg ikke i interviewsituationerne havde udarbejdet fyldestgørende interviewguides eller ikke havde tillært mig at definere forskningsspørgsmål, gjorde at mine interview blev til meget løse samtaler som udviklede sig ud fra hvad informanterne fortalte om deres egne erfaringer i, og omkring projekterne. Dette har helt sikkert også haft sin kvalitet, men på den måde har mine interviews ikke kunne forankre den fuldstændigt stærke empiri, jeg havde

kunnet tænke mig. Derudover er empirien, som nævnt tidligere i specialet, blevet unuanceret.

6.3. Vurdering af specialets relevans i faget og verden

Den diskussion jeg syntes har været interessant at fremarbejde i løbet af specialet, har været det spændingsfelt der viser sig at være mellem påstanden om at det samfund vi lever i dag fordrer en masse aftraditionaliserede relationer og måder at leve med og omkring hinanden på at det som der især ser ud til at ske gennem projekterne omkring Gentænk Landbyen, er at der skabes fællesskaber der til forveksling ligner dem man ville kende fra de præ-moderne samfund. Det ligner fordi de som fællesskab- og værdiskabere, er forankrede i stedets betydning, fordi de arbejder decentraliserede i forhold til at være mere eller mindre uafhængige af kommunerne og i dette tilfælde Aarhus 2017.

Når debatten i medierne falder på "landsbydød" og urbaniseringen, er muligheden for at genskabe de nære relationer i stærke fællesskaber, argumenter der taler for landsbylivet. Men der er, med udviklingen af samfundsforhold, nødt til at blive konstrueret nye former for fællesskaber ud fra en solid opbygning af medborgerskab, for i dag er der nærmest ikke nogen der arbejder, bor, uddanner, eller bruger sin fritid det samme sted og dermed "kender" alle i byen. Dette ligger op af min hypotese om transitmenneskets liv og udfordringer i landsbyerne, men også op ad Giddens' det refleksive menneske i den senmoderne tidsalder, og Baumans kulturelle nomader.

Som jeg ser det, kan opbygning af landsbyklyngerne og dermed tæt samarbejde mellem nabobyerne, hjælpe udviklingen i landsbyerne, da det støtter op om de begrænsede ressourcer der i forvejen er der, og dermed kan det kan give en merværdi til lokalsamfundene. Som argumentet i kapitel 4 er, er der via aktivt

medborgerskab mulighed for at øge borgernes ejerskabsfølelse i landsbyerne, og igennem det fællesskab der skabes gennem arbejdet i landsbyklyngerne og givetvis også i de andre projekter i Gentænk Landsbyen, kan borgerne føle et behov for at deltage, bidrage og tage et ansvar for lokalområdet.

Den konklusion jeg er nået frem til placerer sig i denne sammenhæng som en eksponent for, at traditionaliserede og aftraditionaliserede tendenser kan fungere sameksisterende i landsbyfællesskaberne. Det er således en pointe, at man både kan finde senmoderne og moderne tendenser i vores samfund, og dette betyder, at den undersøgte case, Gentænk Landsbyen, kan indeholde forskellige og indbyrdes modstridende tendenser i forhold til det senmoderne eller Bauman. En udvikling af projekterne under Gentænk Landsbyen involverer derfor nogle nye retninger for videre forskning og teoriudvikling i undersøgelser af lokale fællesskaber i landsbyen i fremtiden.

For de deltagende i fællesrådet bliver det at komme hinanden ved, hjælpe hinanden og fremhæve byernes kvaliteter, de vigtigste mål og værdier i arbejdet med landsbyklyngen. Der er i klyngen en fælles forståelse af at man her ude på landet har brug for hinanden, og har brug for den her slags samarbejder som klyngen er, fordi nærdemokrati og det at oparbejde relationer byerne imellem ikke kommer af sig selv længere, som de gjorde dengang borgerne var bundet af de konstituerede fællesskaber som familie, kirke, arbejdsplads, geografi.

Frem mod 2017, tester Aarhus 2017 den gentænkte landsby: ind til videre er udsigterne at borgerne skal på banen, så løsninger kan tilrettelægges deres eget liv, der hvor de er, og i forholdt til arbejdet med Gentænk Landsbyen, er dette i livet i landsbyerne. Som Buchardt siger det, om fremtiden for projekterne under 2017:

”Så det at det her er noget med at vi siger jamen der er ikke svar, der findes ikke svar på tidens spørgsmål, men der findes det at vi kan prøve at undersøge dem, og vi kan undersøge dem sammen, og vi kan undersøge dem på andre måder, og vi kan undersøge dem sammen med nogle andre grupper af borgere, nogle andre aktører, som så gør at resultatet bliver noget helt andet end det man havde forestillet sig,” (Buchardt: 22. maj 2015. Bilag 2)

Det at gentænke landsbyen er altså ikke et svar, fordi der findes ikke et svar på den måde, på tidens spørgsmål. Men under Aarhus 2017 skal de mange forskelligartede projekter forstå sig selv som kulturelle laboratorier der tester, undersøger og gør det med mennesker der har samme mål, og med mennesker der træder åbent ind i de nye, og til formålet medborgerskabte fællesskaber.

7. LITTERATURLISTE

7.1. Litteratur anvendt i specialet

Aarhus 2017a (u.å.): "Forside", <http://www.aarhus2017.dk/da/> (16.11.15)

Aarhus 2017b (u.å.): "Let's rethink", <http://www.aarhus2017.dk/da/hvad-er-aarhus-2017/lets-rethink/> (16.11.15)

Aarhus 2017c (u.å.): "Vores værdier",
<http://www.aarhus2017.dk/da/temaer/vores-vaerdier/1947/> (16.11.15)

Aarhus 2017d (u.å.): "Gentænk Landsbyen søger landsbyer",
<http://www.aarhus2017.dk/da/nyheder/gentaenk-landsbyen-sger-landsbyer/2800/> (16.11.15)

Aarhus 2017e (u.å.): *uden titel*, <http://www.aarhus2017.dk/da/hvad-er-aarhus-2017/samarbejdspartnere/regional-styregruppe/> (16.11.15)

Aarhus 2017f (u.å.): "Historie"
<http://www.aarhus2017.dk/da/temaer/historie/1985/> (16.11.15)

Arnstein, Sherry (1969): "A ladder of citizen participation" i *Journal of the American planning association*, vol 35 no. 4, pp.216–224. Kan findes online her:
<https://www.planning.org/pas/memo/2007/mar/pdf/JAPA35No4.pdf>
(16.11.15)

Bauman, Zygmunt (1999): *Globalisering. De menneskelige konsekvenser*. København: Hans Reitzels Forlag.

Bauman, Zygmunt (2000): *Flydende modernitet*. København: Hans Reitzels Forlag

Bauman, Zygmunt (2002): *Fællesskab. En søgen efter tryghed i en usikker verden*. København: Hans Reitzels Forlag.

Bauman, Zygmunt (2004): *Det belejrede samfund*. København: Hans Reitzels Forlag.

Bauman, Zygmunt (2015): *Fagre flydende verden*. København: Hans Reitzels Forlag.

Bogason, Peter & Eva Sørensen: "Bottom-up analyser – en introduktion" i Peter Bogason & Eva Sørensen (red.) (1998), *Samfundsforskning bottom-up*. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag. S.7-18

Bogason, Peter: "Bottom-up og nyere samfundsanalyser" i Peter Bogason & Eva Sørensen (red.) (1998), *Samfundsforskning bottom-up*. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag. S. 19-42

Danske regioner: "*Strukturreform*",

<http://www.regioner.dk/om+regionerne/strukturereform> (16.11.15)

Davis, Trevor (red.) & Aarhus 2017 (2011): *Aarhus 2017 kandidat Europæisk kulturhovedstad 2017*. Ansøgning september 2011. Aarhus: Kulturforvaltningen Aarhus Kommune.

Davis, Trevor (red.) (2012): *Aarhus 2017 – Kandidat europæisk kulturhovedstad 2017*. Aarhus: Kulturforvaltningen, Aarhus Kommune. Kan findes online her: <http://www.swiflet.com/aarhus/bid/bid/1/> (16.11.15)

Favrskov Kommune (2015): "*Aarhus 2017: Gentænk Landsbyen*",

<https://www.favrskov.dk/borger/fritid-og-kultur/aarhus-2017-gentaenk-landsbyen> (16.11.15)

Gentænk Landsbyen (2014) "*Gentænk Landsbyen*"

http://www.rksk.dk/Files/Files/Om%20Kommunen/Landsbyer-og-landdistrikter/Projekt_gentaenk_landsbyen.pdf (16.11.15)

Giddens, Anthony (1994): *Modernitetens konsekvenser*. København: Hans Reitzels Forlag.

Giddens, Anthony (1996): *Modernitet og selvidentitet*. København: Hans Reitzels Forlag.

Giddens, Anthony (2000): *En løbsk verden. Hvordan globaliseringen forandrer vores tilværelse*. København: Hans Reitzels Forlag.

Kvale, Steinar (1997): *InterView. En introduktion til det kvalitative forskningsinterview*. København: Hans Reitzels Forlag.

Sekretariatet for fonden Aarhus 2017 (u.å.): Aarhus 2017 – *europæisk kulturhovedstad – Let's rethink*. Aarhus: Sekretariatet for fonden 2017. Kan findes online her:

http://www.aarhus2017.dk/media/2179/lets_rethink_aarhus2017_samlet.pdf (16.11.15)

Sørensen, Eva: Hvad er bottom-up forskning for noget og hvad skal vi med den? " i Peter Bogason & Eva Sørensen (red.) (1998), *Samfundsforskning bottom-up*. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag. S. 43-65

7.2. Sekundær litteratur

Aagedal, Olaf; Helene Egedal & Mariann Villa (2009): *Lokalt kulturliv i endring*. Bergen: Norsk Kulturråd.

Agger, Annika & Birgitte Hoffmann (2008): *Borgerne på banen – håndbog til borgerdeltagelse i lokal byudvikling*. København K: Velfærdsministeriet.

Andersen, Heine & Lars Bo Kaspersen (red.) (2013): *Klassisk og modernes samfundsteori*. København: Hans Reitzels Forlag. Aslaksen, Ellen K & Christian Lund (red.) (2000). *Grenseløs utkant?* Oslo: Norsk Kulturråd.

Fridberg, Torben & Inger Koch-Nielsen (1997): *Konsekvensanalyse af kulturby 96*. København: Socialforskningsinstituttet.

Hansen, Kasper Møller (2010): *Borgerinddragelse – et studie af borgerinddragelsen i regioner og kommuner*. Odense M: Syddansk Universitetsforlag.

Knudsen, Flemming & Trevor Davis (2008): "2017 – Aarhus europæisk kulturhovedstad",

http://issuu.com/aarhus2017/docs/namef3b0d4/1?mode=a_p (16.11.15)

Korsgaard, Ove (red) (2004): *Medborgerskab, identitet og demokratisk dannelse*. København: Danmarks Pædagogiske Universitetsforlag.

Korsgaard, Ove; Laksmhi Sigurdsson & Keld Skovmand (2007): *Medborgerskab – et nyt dannelsesideal?* Frederiksberg: Religionspædagogisk forlag.

Lyck, Lise (2010): *kultur- og oplevelsesøkonomi på landet. 5 case kommuner i Region Midtjylland*. Frederiksberg: Frederiksberg Bogtrykkeri.

Marshall, T.H. (2003): *Medborgerskab og social klasse*. København: Hans Reitzels forlag.

Sofie Odgaard (red.) (2013): *Noget tyder på... Vision for landdistrikter 2030*.

København: Ministeriet for by, bolig & landdistrikter. Kan findes elektronisk her:

http://www.mbbi.dk/sites/mbbi.dk/files/dokumenter/publikationer/visionsgruppens_vision_-_webudgave.pdf (16.11.15.)

Svendsen, Gunnar Lind Haase (2007): *Hvorfor klarer nogle udkantssamfund sig bedre end andre? En analyse af stedbundne ressourcer i to danske udkantssamfund*. Esbjerg: Syddansk Universitet.

Svendsen, Gunnar Lind Haase (red.) (2013): *Livsvilkår og udviklingsmuligheder på landet*. Odense M: Syddansk Universitetsforlag.

Tortzen, Anne (2008): *Borgerinddragelse – demokrati i øjenhøjde*. København Ø: Jurist- og økonomforbundets Forlag.